

EVANGÉLIKUS Életo

Szent István
választása

Fohász aszály idején

Az igehirdetés
magányából
az igehirdetés
közösségébe

*Építkezés lendülettel,
címről címre kopogtatva*
Gyülekezetplántálás a Velencei-tónál

**LEGFRISSEBB
GYERMEKKÖNYVÜNK
10% KEDVEZMÉNNYEL**

MÉLYEBB TUDÁS. MÉLYEBB HIT.

A HÓNAP KÖNYVE

Hogyan kapcsolódnak a dinók a Bibliához?

AUGUSZTUS HÓNAP KÖNYVE MEGVÁSÁROLHATÓ
ÜZLETÜNKBEN VAGY A LUTHERKIADO.HU OLDALON.

ÉVEZREDET MEGHATÁROZÓ DÖNTÉS

Államalapításunk és államalapító királyunk ünnepére készülve elsőként Kertész Botond történész írását ajánlom olvasóink figyelmébe. Augusztus 20. alkalmával érdemes felidézni ezeréves történelmünk fordulópontjait és Szent István király egyértelmű döntései mentén végiggondolni jelenünket és jövőnket, keresztény, cselekvő hívekként.

Bár mire e lapszámunk megjelenik, már csaknem egy hónapja véget ért a Szélrózsza evangélikus ifjúsági találkozó, az ott látott, hallott, fontos és időtálló témákról azonban most is szeretnénk volna beszélni. Például arról a kiállításról, amely a békéscsabai Szeberényi Gusztáv Adolf Evangélikus Művészeti Szakgimnázium diákjainak munkáit mutatta be. Riportunk néhányat meg is szólaltat a tehetséges ifjú művészek közül.

A mai magyar irodalomban reneszánszuk van az imádság formái jegyeit hordozó költői szövegeknek; ezekről az önreflexióra készítő művekről olvashatnak Érfalvy Livia irodalomtörténész-szel készült interjúnkban.

„...a megbékülés az alapja mindennek. Megbékülés Istennel, magammal, a másikkal. Bár megtapasztaljuk nap mint nap, hogy nehéz először lépni, először kinyitni a szánkat és kimondani a bocsánatkérés és a béketeremtés szavait, Jézus tanítványai mégiscsak erről ismertettek meg. [...] Boldogok, akik békét teremtenek!” – írja az *Élő víz* rovatban Gáncs Tamás, biztatva: mielőbb rendezzük rendezetlen ügyeinket, kapcsolatainkat.

Súlyos aszály sújtja az országot, és mindannyian várjuk az életet adó esőt. „Isten megígérte, hogy aki életető vízéért fohászodik hozzá, annak megadja. A teremtett világról nem feledkezik meg, áldását nem vonja meg tőle – emeli ki *Fohász aszály idején* című írásában Stifner-Kóháti Dorottya. – Szomjúságunkban máris teletölthetjük poharunkat: nem néma Istenünk van!”

■ KÉZDI BEÁTA

Mint a hegymászó, aki letekint

Para-pánik-probléma, avagy hogyan ne veszítsük el a fejünket? címmel tartottak fórum-beszélgetést az idei Szélrózsza találkozón. Varga Gyöngyi Ielkész és Csáky-Pallavicini Zsófia klinikai szakpszichológus eszmecserején a lelki ellenálló képességről, a bibliai kapaszkodókról is szó esett.

21. oldal

Címről címre kopogtatva

Hazánk harmadik legnagyobb természetes tavának környékére egyre többen költöznek, köztük evangélikusok is. A térségben folytatott gyülekezetplántálásról, az eddigi eredményekről beszélgettünk Czető Anita Katával, a Székesfehérvári Evangélikus Egyházközség beosztott lelkészével.

24. oldal

Titkos angyalok a Verba-tanyán

A nyíregyházi Oltalom Szeretetszolgálat nyári tábort szervezett *Noé bárkája* elnevezéssel a *Felzárkózó települések* programba bevont nagycserkeszi és olcsvai családok számára. A tábor jelentőségéről, a gyerekek élményeiről Oláh Róbert, a diakóniai osztály szakmai referensét kérdeztük.

40. oldal

TARTALOM

Forrás • Láthatóan evangélikus, Oratio oecumenica	4
A vasárnap igéje • Szemerei G. Benjamin	5
Forrás • Új nap – új kegyelem • Dobó Dániel	6
Krónika • Hírek, tudósítások	7
Égtájéoló • Rostáné Piri Magda esperes írása	12
Fókusz • Az államalapítás ünnepére emlékezve	14
Portré • Valentinyi Erika pedagógiai szakértő	16
Élő víz • Gáncs Tamás rovata	17
Kultúrkörök • A világ fiatal művészek szemével	18
Krónika • Az önkéntességről Wolf Katival	20
Fókusz • Pszichés állapotokról keresztény szemmel, őszintén	21
Riport • Gyülekezetplántálás a Velencei-tónál	24
Interjú • Szakrális csendről, imaversekről Érfalvy Livia irodalomtörténéssel	26
Jegyzet • Fohász aszály idején • Stifner-Kóháti Dorottya írása	28
Népszerű teológia • Induljunk útnak Jézus szavaival!	29
Kötőszó-szemle • Az igehirdetés magányából az igehirdetés közösségébe	32
Múltidéző • A Fébé-diakonisszák szolgálata a felozlatásig	33
Ifjúság • Hegedűs Attila rovata	36
Ajánló • Emlékek őrei – A Credo evangélikus folyóirat idei második számáról	38
Interjú • Oláh Róbert egy adománygyűjtő program utóéletéről	40
Krónika • Hírek, tudósítások	42
Forrás • Oratio oecumenica	44
A vasárnap igéje • Verasztó János	45
Forrás • Új nap – új kegyelem • Kendeh-Kirchknopf László	46

LÁTHATÓAN EVANGÉLIKUS

Táborszki János nyugalmazott épületüvegező, korábbi polgárőr, volt gyülekezeti felügyelő, presbiter – Vanyarc. Édesapám a fronton volt, majd orosz hadifogoly lett, így csak hatéves koromban találkoztam vele először. Onnantól kezdve kézen fogva mentem szüleimmel a templomba. Később így jártunk a gyermekeinkkel, most feleségemmel megyek hasonlóan. Minden héten ott vagyok az istentiszteleten. Ez számomra a hitemben való megerősödést és feltöltődést, az igehirdetés által tanulást jelent. Hét közben egyre jobban várom, hogy vasárnap legyen, hiszen a valódi ünnep, ha Isten igéjét hallgathatom.

Szüleim, ha úrvacsorára készültek, nem reggeliztek vasárnap, és bocsánatot kértek egymástól. Ezt a szokást mi már nem gyakoroljuk, bár hasznos lenne. A kenyérben és borban Isten szeretetét, Krisztus segítségét élem meg. Feleségemmel reggel és étkezéskor is együtt imádkozunk, de egyénileg is gyakran fordulok az Úrhoz. A fohász megerősíti a hitemet, rendezi az életemet.

Tizenkét évig önkormányzati képviselő, tíz évig polgárőr voltam, tizenöt évig pedig a gyülekezet felügyelőjeként is szolgáltam. Elmondhatom, hogy ismerem a vanyarci lakosokat. A gyülekezeti szolgálat sohasem volt megterhelő, mindig úgy éreztem, hogy ezáltal nemcsak közösségünket, hanem Isten dicsőségét is építem. Nyolcvanegy éves vagyok, de még most is szeretek énekelni, szívesen megyek az énekkarba. Imádság az éneklés, mert közben közel kerülök az Úrhoz, és közösséget élek meg az énekkar tagjaival.

Az evangélikusok mai arcképcsarnoka az interneten a Lathatoan.reblog.hu és a [Facebook.com/lathatoan.evangelikus](https://www.facebook.com/lathatoan.evangelikus) címen érhető el.

Ünnepi ökumenikus istentisztelet

Államalapításunk ünnepének előestéjén, augusztus 19-én, pénteken 18 órakor ünnepi istentiszteletet tart a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa (MEÖT). A Budapest I. kerületi Szilágyi Dezső téri református templomban a MEÖT-ben együttműködő hazai egyházak (római katolikus, református, evangélikus, baptista, metodista, pünkösdi, anglikán és ortodox) főpásztorai végzik a szolgálatot. Igét hirdet Kondor Péter evangélikus püspök, a MEÖT alelnöke, szolgál továbbá Steinbach József református püspök, a MEÖT elnöke és Szemerei János evangélikus püspök is.

EvÉlet-infó

ORATIO OECUMENICA

Drága Istenünk! Hűségedben bízunk az egész világ még akkor is, amikor hitetlenkedve hozzád imádkozik. Hallgasd meg türelmesen kéréseinket, melyeket sokszor vittünk már eléd!

Könyörgünk saját életünkért, amelyet testi és lelki inségek között élünk. Adj a szomjas földnek éltető esőt, a földet művelőknek pedig lelki erőt munkájuk elvégzéséhez. Segíts azokat, akik a javaikból másoknak élelmet adhatnának, mégis pazarolnak. Rázz fel bennünket önmagunk panaszainból, hogy meglássunk téged mint élő Urunkat, aki táplálsz minket mindenféle kísértés, háború, váltság közepette is. Éltető vized soha el nem fogy, életünket mint törött korsót megtöltöd magaddal ma is. Köszönjük, jó Urunk!

Emlékezzél meg, Urunk, arról a sok emberről, aki a betegség nehézségével, a gyász fájdalommal, az elvégzendő munka feszültségével, a mások iránti közömbösséggel, a szenvedélybetegség terheivel küzd, akinek a háború, az erőszak a mindennapos tapasztalata. Légy azokkal is, akiknek szenvedése néma, hosszan tartó és kínzó. Oltalmadba ajánljuk azokat is, akik mások életét folyamatosan segítik: diakóniai intézményeink, a segély- és szeretetszolgálatok munkatársait és minden irgalmas samaritánust hazánkban és határainkon túl.

Segítsd meg egyházunkat szerte a világon, hogy megismertessen téged minél többekkel. Áldd meg népünket és országunkat is, hogy összetartsunk, és megmaradjunk egymás mellett. Szállja meg lelked békessége és hatalma a széthullóban lévő közösségeket, a viszálykodó családokat, a kiutat kereső gyülekezeteket. Őrizd meg az évfordulót ünneplők örömét és a mai napot megéltők vidámságát.

Szentháromság egy igaz Isten! Hallgass meg minket, és továbbra is részesítsd kegyelmedben szent Fiad, a mi Urunk, Jézus Krisztus által. Ámen.

SZENTHÁROMSÁG ÜNNEPE UTÁN 9. VASÁRNAP – JN 15,1–8

Még ebből is gyümölcs

A sorok között szőlő. „Jézus a szőlőtő, / Mi vesszök vagyunk, / Élünk, ha őbenne / Meg is maradunk. / Hogyha tőled, Jézus, elhajolnék, / Máris lemetszett venyige volnék” – fogalmazza meg tömören 395. számú énekünk első versszaka Jézus Urunk szavait. Jézus az egyetlen igazi töve az életünknek, ha belőle hajt ki az életünk, biztos oltalom vár minket.

Amikor halljuk Jézus szavait, eszünkbe jut a sok ószövetségi igevers a szőlőről. A 80. zsoltár szavai arról az Egyiptomból kimentett szőlőtőkéről beszélnek, amely el lett ugyan ültetve Izraelben, és gyönyörű szép szőlőskertté nőtt, mégis, Isten mintha lerombolta volna a kerítését ennek a szőlőnek, és az vadállatok eledelévé vált volna. Vagy Jeremiásnál a leszüretelt, majd a lelegelt szőlőskert képe juthat eszükbe.

Valahogy mindig eddig tartanak ezek a metaforák. A nép hűtlenségéért valójában mindig ugyanaz a bizonytalanság, ugyanaz a fenyegetés hangja hallható ezekben a példákban. Elpusztul a szőlőskert. Lelegelik a szőlőt.

Valójában a metszés folyamata Jézus szavaiban is valaminek az elmúlását, valakinek a vesztét jelenti. Ami nem ezen a tőkén van, azt levágja a szőlősgazda. Lemetszi, ami nem oda való. A tőkén lévőket pedig meghagyja, hogy formálja őket.

A szőlősgazda motivációja. Egy használt konyhabútor új helyre való elhelyezésén dolgoztam. Nem könnyű feladat egy kész bútort máshová beilleszteni. Néhány helyen kiálló csövek miatt le kellett fűrészelni kisebb darabokat, hogy jól illeszkedhessen. Fizikai erőbefektetés árán, kisebb vágásokkal a bútoron, de elkészült. Az motivált, hogy a helyén lehessen, és betölthesse a szerepét.

A metszés fájdalmas is lehet ugyan, mégis a jó célt szolgálja. Urunk sok megpróbáltatás elé állít bennünket. Azért, hogy a helyünkre kerüljünk. Az utóbbi két évben a pandémia kérdései voltak aktuálisak. Hogyan maradnak meg a gyülekezetek, ha nem lehet összegyülekezni? Fennmaradtak. Megdöbbentő volt látni, milyen gyümölcsöt termelt lelkész és gyülekezet, amely a Krisztusban gyökerezve használta ki az online lehetőségeket a bátorításra, az evangéliumhirdetésre. Most ezt kérdezzük: hogyan marad fenn a gyülekezetünk anyagilag ilyen rezsiköltségek mellett?

Mindig vannak aktuális kérdéseink, aggodalmunk. Gyakran lelegelt szőlőskertet vizionálunk magunknak jövőképként. De láthatjuk a mennyei Atya metszőkésének munkáját is mindebben. A szándékot, hogy ezáltal nagyobb és gyümölcsözőbb lehet mindazok munkája, akik a Krisztusban gyökereznek. A gyülekezet mindenkor úgy marad meg, ha Krisztusban marad.

Figyeljünk a szőlősgazda motivációjára! Azon dolgozik, hogy jobb legyen a termés. Fáradozik azon, hogy a Krisztusban hívőket megerősítse a szolgálatban. Megpróbáltatásokkal, nehézségekkel is akár, hogy még inkább a mi Urunkhoz akarjunk tartozni. A mi Urunk lemetszi, ami nem oda való. A kényelmes

életet és a megszokásokat, a saját elképzeléseinket. Hogy ami ott marad, az tökéletesen tölthesse be a szerepét, és még több gyümölcsöt teremjen.

A remény szőlőtőkéje. Az Ószövetség és napjaink bizonytalanságának és kilátástalanságának szőlőképei között még reményteljesebbé válik Jézus szava. Ő az a szőlőtőke a szőlőskertben, akinek minden vesszeje megmarad, amelynek vesszein, rajtunk, az Úr munkálkodik. Nem érdemeink szerint, hanem azért, mert nála kegyelmet találhatunk.

KÉPUNK ILLUSZTRÁCIÓ – FOTÓ: UNSPLASH.COM

Idetartozni öröm. Idetartozni biztonság. Krisztusban gyökerezni. Krisztusból erőt meríteni. Az ő keresztje a legbiztosabb tőke. A szeretet bizonyossága Istentől számunkra. Ebben láthatjuk a szőlősgazda motivációját. Ebből is gyümölcs teremhet. Pál szavaival: „...eltemettünk vele a halálba, hogy amiképpen Krisztus feltámadt a halálból az Atya dicsősége által, úgy mi is új életben járjunk.” (Róm 6,4) Megmetszett, gyümölcsstermő új életben.

■ SZEMEREI G. BENJAMIN

Imádkozzunk! Urunk, hálát adunk a biztonságért, amelyet te adsz nekünk. Életünk belőled indulhat ki, és ezért áldunk téged. Köszönjük, hogy te jó szándékkal metszel meg minket, hogy gyümölcsöző életet élhessünk. Ámen.

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (augusztus 14.) [Jézus,] aki Isten formájában lévén nem tekintette zsákmánynak, hogy egyenlő Istennel, hanem megüresítette önmagát, szolgáló formát vett fel, emberekhez hasonlóvá lett, és emberként élt. Fil 2,6–7 (Zsolt 113,5–7; Mt 13,44–46; Fil 3,[4b–6]7–14; Zsolt 53) Ha van valami, amire mindnyájan vágyunk, az az, hogy olyanok legyünk, mint Isten: hatalmasok, legyőzhetetlenek, sikeresek, szépek, elismertek, jók, tiszták, boldogok, szabadok, szeretettek, tökéletesek. És ha elérhetővé válna ez valahogy számunkra, soha többé nem tudnánk lemondani róla, nem tudnánk visszatérni a régi, korlátolt, küzdelmes életünkbe. Mert végre megszereztük azt, amire mindig is vágytunk. Jézus azonban, akié mindez volt, ránk vágyott, és értünk otthagyt mindent.

Hétfő (augusztus 15.) Magasztalja lelkem az Urat, és ujjong az én lelkem megtartó Istenemben. Lk 1,46–47 (Zsolt 118,15–16; Lk 16,10–13; 1Krn 10,1–14) A világ Megváltójának teste ekkor Mária testében növekedett, Mária lelke azonban az ő Megváltójának Lelkében ujjongott. Pontosabb fordításban ugyanis Mária ezt mondja: „Ujjong az én lelkem Istenben, az én Megváltómban.” Miközben tehát Mária teste körülvette Jézus testét, a Szentháromság Isten jelenléte körülvette és átjárta Máriát. Bármekkora ajándékot és feladatot is kapunk Istentől, mindig az ő szolgáló maradjunk.

Kedd (augusztus 16.) Elbeszéljük a jövő nemzedéknek: az Úr dicső tetteit és erejét, csodáit, amelyeket véghez vitt. Zsolt 78,4 (Mt 5,15; 1Kir 3,16–28; 1Krn 11,1–9) Isten az ő csodáit mindig értünk viszi véghez, de nemcsak értünk, hanem azokért is, akik a mi bizonyágtételünk által kerülnek hozzá közelebb. Nem csupán lehetőségünk, de feladatunk is tehát hirdetni Isten nagy tetteit.

Szerda (augusztus 17.) Csak féljétek az Urat, és szolgáljátok őt híven, teljes szívetekből, mert lássátok csak meg, milyen nagy tetteket vitt véghez rajtatok! 1Sám 12,24 (Róm 12,11; 1Kor 10,23–31; 1Krn 13,1–14) Olykor a bűntudat is eltávolíthat minket Istentől. Mai igénkben Sámuel arra biztatja a népet, hogy ne forduljanak el az Úrtól a bálványok felé azért, mert azt gondolják, hogy egyszer és mindenkorra eljátszották a lehetőségüket Istennél azzal, hogy királyt kértek maguknak – Isten helyett. Hanem ezek után még jobban szeressék és szolgálják Istent, hiszen változatlanul ő az Úr, az igaz Isten. Ha tehát le is térünk Isten útjáról, a lehető legjobbat akkor tesszük, ha amint ezt felismertük, visszatérünk hozzá!

Csütörtök (augusztus 18.) Adjátok meg a császárnak, ami a császáré, és Istennek, ami Istené! Lk 20,25 (Zsolt 37,28a; 1Tim 4,6–16; 1Krn 14,1–17) Jézus ezt a választ a császárnak való adófizetés kérdésére adta, miután arra kérte az őt kérdezőket, hogy mutassanak neki egy római pénzt, egy dénárt. „Kinek a képe és felirata van rajta?” – kérdezte tőlük. „A császáré” – hangzott a felelet. Ezek után zárta le a kérdést Jézus az idézett mondatával. Bár így is elég egyértelmű az üzenete, még egyértelműbbé válik, ha még egy kérdést beillesztünk a válasza elé: „És kinek a képe van rajtatok?” A válasz egyszerű: „Megteremtette Isten az embert a maga képmására...” (1Móz 1,27) Vagyis mindenünkkel tartozunk Istennek, és adót is azért kell fizetnünk, mert ő parancsolja nekünk, hogy becsületesen éljünk.

Péntek (augusztus 19.) Pál írja: Mert tudom, kiben hiszek, és meg vagyok győződve, hogy neki van hatalma arra, hogy a rám bízott kincset megőrizze... 2Tim 1,12 (Zsolt 63,9; Jer 1,11–19; 1Krn 15,1–16.25–29) Pál apostol pontosan tisztában volt vele – amennyire ez emberileg lehetséges –, hogy kicsoda az az Úr, akit ő szolgál, akiben ő hisz. Jézust nem valami esetlen, nyámnyila, mindenkit és mindent kedvesen elfogadó vándortanítónak látta, hanem a világegyetem teljhatalmú és örökévaló Urának, aki önmagát áldozva értünk a pokol kínjait is elszenvedte helyettünk, a mi bűneink igazságos ítéleteképpen, hogy nekünk örök életet adhasson. Ezért nem félt róla bizonyosságot tenni, mert tudta, hogy mindenével tartozik neki, és hogy Jézus győzelemre fogja vinni a saját ügyét. Ha ő, Pál, az ember, a szolga meg is hal az Úr szolgálata közben, még az sem fog ártani a rábízott drága kincsnek, az evangélium örömezetének, mert Jézusnak van hatalma azt megőrizni a világ végéig. És ez a lényeg. Nem az ő földi élete vagy emberi sikerei, hanem a világ megváltásának az ügye.

Szombat (augusztus 20.) Én vagyok a szőlőtő, ti a szőlővesszők: aki énbennem marad, és én őbenne, az terem sok gyümölcsöt, mert nélkülem semmit sem tudtok cselekedni. Jn 15,5 (Hós 14,6; Lk 12,42–48; 1Krn 16,1–22) Mire érte azt Jézus, hogy nélküle semmit sem tudunk cselekedni? Hiszen olyan sok mindent tudunk csinálni nélküle: házasságot törni, inni, drogozni, de akár templomba járni, egyházi programokat szervezni, sőt még prédikálni is! Arra érte ezt Jézus, hogy semmi olyat nem tudunk tenni nélküle, ami az Isten ügyét előrevinné, ami által mások is megismerhetnék Isten szeretetét. Márpedig csak ez számít. De ezt csak Jézussal egységben tudjuk megtenni.

■ DOBÓ DÁNIEL

EGYHÁZUNK ORSZÁGOS ELNÖKSÉGÉNEK LEVELE A GAZDASÁGI NEHÉZSÉGEKKEL KAPCSOLATBAN

Kedves Testvérek!

Mindnyájan tapasztaljuk, hogy a szomszédunkban zajló háború következtében erősödő infláció és az energiaárak növekedése komoly terhet ró a családokra, az intézményekre, így gyülekezeteinkre és intézményeinkre is. A tél közeledtével még sokkal inkább érzékelni fogjuk ennek hatását.

Számos levelet, értesítést kapunk már most is lelkesezintől, intézményvezetőinktől, melyekben az őket érintő gazdasági nehézségeket jelzik.

Nem kétséges, hogy sok esetben kell majd változtatni fogyasztási szokásainkon, jobban oda kell figyelni arra, hogy mennyi energiát fogyasztunk, ami persze a teremtett világ iránti felelősségünk jegyében akár pozitív fejlemény is lehet. Jézustól újra és újra meg kell tanulnunk: „Kevés dologra van szükség, valójában csak egyre...” (Lk 10,42) Ez a tanítás segít a prioritások megértésében, a lelki megerősödésben, illetve a szolidaritás gyakorlásában.

Az árnövekedés miatt kialakuló szociális nehézségeket, az intézmények működését válsággal fenyegető veszélyeket azonban szorosabb összefogással, egymás helyzete iránti nagyobb megértéssel, testvéri szeretettel mérsékelnünk kell. Ezzel a szemlélettel folytathatjuk azt a jó gyakorlatot, amely már korábban is számos felelős döntésünket jellemezte, elsősorban az energiafelhasználás területén, valamint általában a gazdasági önfelelőség irányában.

Az országos elnökség kezdeményezésére az országos iroda a következő hetekben kidolgozza azt az eljárásrendet, amellyel – a körülményekhez képest – alaposan fel tudunk készülni az előttünk álló még nehezebb időszakokra. E gyakorlat bevezetéséről az országos presbitérium szeptemberi ülése dönt majd. Ha nagyobb horderejű költségvetési módosításokra lesz szükség, akkor erről egyházunk zsinata határoz majd őszi ülészakán. Ezzel párhuzamosan természetesen más egyházakkal együtt folyamatosan egyeztetünk a kormány képviselőivel is a várható kihívásokról, feladatokról, ezek kezeléséről.

Addig is kérjük a Testvéreket, hogy saját hatáskörükben mérjék fel a gazdasági nehézségek hatásait, hívják fel a figyelmet a takarékos és környezettudatos gondolkodás nyilvánvaló fontosságára, és az „egymás terhét hordozzátok” (Gal 6,2) apostoli felszólítás jegyében segítsék nehezebb sorsú embertársainkat.

Erős vár a mi Istenünk!

Budapest, 2022. augusztus 1.

FABINY TAMÁS
elnök-püspök

PRÖHLE GERGELY
országos felügyelő

FOTÓ: ROSTA TIBOR / MTI

Új kenyér az aratónapon. A huszonötödik Kárpát-medencei nemzetiségi napok és aratónap alkalmával Zahorecz Pál evangélikus lelkész, Szili Katalin miniszterelnöki megbízott és Babák Mihály polgármester szegte meg az új kenyeret július 16-án Szarvas-Ezüstszőlőn

Taliándörögdi oázis

Sokaknak adott felüdülést a Tarisznya evangélikus udvar a Művészetek Völgyében

„A Tarisznya több mint udvar: K. E. R. T.! Kreativitás, elfogadás, relaxáció és találkozás.” E mondatok jegyében várta látogatóit – idén már ötödik alkalommal – a július 22-31. között zajlott Művészetek Völgye fesztivál taliándörögdi evangélikus helyszíne. Az egyházunk országos irodájának gyülekezeti és missziói osztálya szervezte programokról közlünk – ezúttal bevallottan szubjektív – beszámolót.

Lelkészgyermekként nőttem fel, nem egy gyülekezet életébe fonódva. Kis-korom óta ismerem a Bibliát, jártam templomba, hittanra, táborokba. A valóság mindig olyan természetes volt számomra, mint a lélegzés. A szentendrei és a fóti templomba belépni minden alkalommal olyan, mintha hazaérkeznék, úgy igazán, ismerem minden kis zugát. Aztán ahogy idősebb lettem, elindultam magamat felkutatni, megismerni, mint a legtöbb fiatal, és az út során felmerültek kérdések, sok addig egyértelműnek tűnő dolgot megkérdőjeleztem, többek között a szüleimtől kapott vallásomat és hitemet is.

Azt tapasztaltam, hogy a keresztény egyházak (az iskolám miatt főleg a katolikusra volt rálátásom) különböző szabályainak sok ember nem felel meg, egyszerűen nem férnek bele a teljes értékű ember képébe. Ezt sokáig nehezen tudtam összeegyeztetni a kialakuló világnézettel és a gyerekkoromban Jézusról tanultakkal, hiszen róla és főleg tőle mindig azt tanultam, hogy az elesetteket és a mások által kizsáftottakat, megvetetteket, ha lehet, még kicsit szorosabban kell ölelni, mint a társadalom többségi részét kitevő „átlagembereket”.

SZÍNESSÉG ÉS SZÍVESSÉG

Amikor tavaly – életemben először – beléptem a Tarisznya udvarba, valahogy ugyanaz az érzés járt át, mint gyerekkoromban templomaiban szokott: hazaértem. Az elmúlt években mindig ezt az érzést, ezeket az embereket kerestem, és most végre megvannak. Valahogyan itt mindig olyan ölelést tudunk adni egymásnak és kapni egymástól, amilyenre mindegyikünknek akkor szüksége van.

A tavalyi hazatalálás után idén a Tarisznya evangélikus udvar a Művészetek Völgyében igazi oázis volt számomra. Már első pillantásra üdítően hatott a betérőre, hiszen – az országos iroda nevelési és oktatási osztálya, illetve az Evangélikus Pedagógiai-szakmai Szolgáltató és Továbbképző Intézet munkatársainak hála

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON / EVANGÉLIKUS NEVELÉS

– a kaputól a kert végéig százféle virágos és zöld növény borított mindent, amitől olyan érzésem támadt, mintha az édenkert egy szegletébe tévedtem volna be.

Az életnek ezt a fajta határtalan burjánzását fokozták a szívesen és a kevésbé örömmel látott állatok is. Az udvar végében lakik egy macskamama hat kölykével, akik játékoságukkal számtalan alkalommal csaltak mosolyt az arcunkra; a nyugalmat szerencsére más nem, csak a mindenhol körülöttünk döngő darazsak zavarták meg.

A sokat változó időjárás is kivette a maga részét az idilli hangulat megteremtéséből, a csillagok pedig minden éjjel csodálattal töltötték el, hiszen fényesebben ragyogtak Taliándörögd fölött, mint amihez az én városi szemem szokva van.

ISMERKEDÉS ÖNMAGUNKKAL

Egy oázis ökoszisztémájának nincsen szüksége emberekre, számunkra viszont akár életmentő is lehet végre víz, árnyékot és megnyugvást találni. Ezt az udvar sok szempontból meg tudta adni a betérőknek és a dolgozóknak is. Ha az

első, a fizikai dimenziót nézzük, a látogatókat árnyék, kényelmes babzsákok és hideg italok várták, de azt hiszem, az igazi megnyugvást egy másik szinten találták meg a hozzánk érkezők.

A legtöbben Kapolcson táboroztak, és napközben az embertömeg, illetve a forróság elől menekültek át Taliándörögdre, ahol valahogy mindig sokkal nyugodtabb minden, mint a fesztivál központjaként működő faluban. Amikor betértek hozzánk, általában nem tudták, hogy hol járnak, nem célirányosan tar-

tottak erre felé, de az udvar valamilyen módon vonzotta őket.

Az elképesztő tempóban pörgő mindennapokhoz képest, amikor sokszor nincs időnk megállni és kicsit elgondolkodni, odafigyelni magunkra, itt, a Tarisznában épp ezt az életünkből sokszor hiányzó befelé fordulást és megállást tapasztalhatta meg az ember. Sok mindent kínált az udvar, ami módot adott erre: be lehetett barangolni az önismereti labirintust, kézműveskedni a barátokkal, nagy nevetések közepette, az ökosátorban; lehetett része a betérőnek egy hosszabb-rövidebb beszélgetésben a lelki grillnél, felfedezhette kapcsolatainak és saját magának az eddig rejtőzködő oldalát, végigjárhatta a hat kilométernyi záránodukat Kapolcs és Taliándörögd között, vagy játszva tanulhatott a kisebbségekről az *Egymásra lépni tilos!* társasjátékkal.

FELÜDÜLÉS

A Tarisznaya udvar sok mindenkinek jelentett idén érzelmi felszabadulást. Szinte mindig lehetett hallani gyerekek és felnőttek nevetését, ami nem zavarta néhány fáradt vendég békés pihenését az árnyékban, a babzsákokon. A csendesebb sarkokban, hosszú beszélgetések közben váratlanul feltörő könnyekkel is lehetett találkozni, az addig egymás számára ismeretlen emberek pedig könnyedén csevegtek, vagy tárgyaltak meg akár komolyabb témákat is.

Úgy érzem, a Tarisznaya evangélikus udvarban valamiként mindenki megtalálta a felüdülést és a megkönnyebbülést, amelyet egy oázis tud nyújtani az embernek a hosszú szomjazás után. Számomra ebben az évben a találkozások voltak a legszebbek ebben az együtt töltött tíz napban – lehet, hogy csak tíz percig tartottak, de lehet, hogy egy életen át fognak kísérseni minket, akik részesei lehettünk. A szeretetben, amely itt összekötött minket, erősebben éreztem Istent, mint valaha. Ő mindannyiunkat egyformán, végtelenül szeret, az ölelésébe mindannyian beleférünk, nála megpihenhetünk, és szabadon lehetünk azok, akik vagyunk.

Hiszem, tudom és érzem, hogy közöttünk volt Taliándörögdön, a Művészetek Völgyében, és közöttünk van mindennap, ezzel a tudattal pedig könnyű szívvel és mások felé nyitottabban, figyelmesebben tudok visszazökkenni a megszokott hétköznapokba.

■ NOVOTNY KLÁRA

Hogyan került a Dalfutár a Deák téri gimnáziumba?

A népszerű dalszerző műsor most a zeneterápiára hívta fel a figyelmet

A sokak által kedvelt Dalfutár című műsor hetedik évada utolsó részének szemfülesebb nézői észrevehették, hogy az első percekben a Deák Téri Evangélikus Gimnázium épületében járunk, ott ismerkedhetünk meg a dalszerző műsor éppen aktuális zeneszerzőjével, és most ráadásul még egy különleges kórusral is. Annak jártunk utána, hogyan került egy afáziás betegekből álló énekegyüttes a budapesti belvárosi lutheránus iskolába.

Hajós András zenész-televíziós YouTube-on követhető műsora az együttműködésről szól, arról, hogyan képesek különböző ízlésű, stílusú, életkorú vagy akár világnézetű emberek egy közös célért dolgozni, egyéni érdekeiket félretéve alkotni. Az elmúlt években fiatal, feltörekvő zenészekről egészen a hazai sztárokig mindenki megfordult már a műsorban, amelyben egészen izgalmas dalok is születtek. A készítőik pedig a népszerűséget arra is felhasználják, hogy egy-egy különleges betegségre, nehéz helyzetben élőkre vagy olyan tevékenységre hívják fel a figyelmet, mint például a zeneterápia.

A hetedik évad záró részében a stroke-on – szélhűdésem, agyvérzésem – átesett betegeken volt a fókusz, ugyanis a Hangadó együttest afáziás emberek alkotják. A stroke után a mozgással és a beszéddel is küzdő pácienseknek az éneklés kifejezetten sokat segít, mivel az egy más agyterületet mozgat meg.

A kórus vezetője, Fekete Zsófi elmondta: „Nagyon szeretünk felkéréseket elvállalni, mert akkor nem terápiára jövünk, hanem felkészülünk egy fellépésre, és aztán mi vagyunk azok, akik terápiát adnak a világnak.” A Hangadó együttes tehát a Dalfutár évadzáró részében a műsor részeként Létray Ákos zeneszerzővel és Hajós Andrással együtt énekelte Létray egyik slágerét.

De hogyan került a kórus és ezáltal a műsor is a Deák Téri Evangélikus Gimnázium épületébe? Erről már Kézdy Edit igazgatót kérdeztük. „A Hangadó együttes két éve a Belvárosban keresett magának próbahelyszínt. Cserháti Péterem, az Országos Mozgásszervi Intézet Országos Orvosi Rehabilitációs Intézet campusának orvos igazgatóján keresztül – aki evangé-

likus – jutottak el hozzánk. Ő írt nekem, hogy az intézetükben rehabilitált stroke-os betegek számára alapította Fekete Zsófi ezt a zeneterápiás kórust, és kérdezte, tudnánk-e nekik helyet adni. Igent mondtam. Rendkívül örülök, hogy ez a foglalkozás nálunk talált helyet. Fontosnak tartom ezt a zeneterápiás kezdeményezést. Zsófi egy önkéntessel dolgozik, de tervezzük, hogy a gimnáziumból is csatlakozzanak önkéntes diákok énekelni, ezzel is segítve a daltanulást és a gyógyulást.”

Mint megtudtuk, a kórus hetente egyszer próbál a könyvtárban, az épület földszintjén, hiszen a tagok legtöbbször nehezebbre esik a mozgás. Ugyanakkor különleges alkalmakkor a díszterem a helyszín, ahova most már lifttel tudnak feljutni az énekesek.

„Roppant büszke vagyok, mert éppen azért építettünk liftet az épületbe, hogy mozgássérült diák is járhasson az iskolába, vagy hogy a nehezen mozgó vendégek a díszterembe fel tudjanak jutni” – mesélte Kézdy Edit igazgató.

■ K. B.

Az említett Dalfutár-adás, benne a Hangadó együttes közös éneklése és beszélgetése Hajós Andrással és Létray Ákossal megtekinthető a YouTube-on Dalfutár 7 – Negyedik csapat 1. rész címmel.

Jézussal a stadionban

FOTÓK: FACEBOOK.COM/EZAZANAP.HU

A Noel Robison LCGC koncertje

Több tízezer tömegben állok a Puskás Aréna lelátóján. Mindnyájan azért jöttünk ide ezen a forró nyári szombaton, július 23-án, hogy közösen dicsőítsük Istent. László Viktor fő szervező szerint ezzel beteljesült egy több mint húsz éve tartó

álom: hogy együtt, egy szívvel imádkozó és éneklő emberek töltsék meg a nemzet stadionját – Magyarországról és a határon túlról, mindenféle felekezetből.

Hosszú út vezetett ideig. Van is néhány emlékem a 2007 és 2009 között

a budapesti Westend bevásárlóközpont tetőteraszán szervezett Soul & Gospel fesztiválokról. Hallottam hírét, hogy 2013-tól a Papp László Budapest Sportarénában tartották az *Ez az a nap!-okat*. 2015-től már egységes témával, előbb a víz, a szél és a tűz köré felépítve, majd 2018-ban *Az út*, 2019-ben *Az igazság* címmel. Ezt a témakört zárja le az ideai cím: *Jézus az élet*.

Emlékszem arra is, hogy a koronavírus-járvány kezdeti időszakában egyike voltam azoknak, akikben a hétfőnként este az M2 tévécsatornán az A38 hajóról sugárzott *Reménység* esték tartották a lelket. A műsoron keresztül lélekben és online összekapcsolódhattam több ezer testvéremmel, hogy mind a magunk otthonában imádkozzunk a pandémia lecsengéséért. És azért, hogy eljöhessen végre ez a nap, amelyet két évvel el kellett halasztani.

Még sosem voltam ilyen rendezvényen, de most itt vagyok. Meglep az egésznek a szervezettsége, hatékonysága. A színpadon szünet nélkül, gördülékenyen követik egymást az előadók: személyes vagy igei biznyságtételek és

Pintér Béla

a zenekarok, énekesek produkciói. Az önkéntesek eközben a küzdőtéren sűrűnek-forognak: vizet és sapkát, később esőkabátot osztanak, de ha kell, riasztják a készenlétben álló mentőket is.

Körülnézek, és megőrülök, ha ismerős arcokat veszek észre. De jó, vannak itt evangélikusok! Nemcsak a nézőtéren, a színpadon is. Fellép például az 1965-ben alapított Hermons, az első magyar keresztyén könnyűzenei együttes, amely olyan illusztris tagokat tudhat tagjai között, mint Győri János Sámuel és Győri Gábor – ma már nyugdíjas – lelkészek.

Az első igei üzenet Szeverényi János országos missziói lelkészünk szájából hangzik el. A bibliaolvasó *Útmutató* egyik aznapi igeverse alapján arra buzdít: lássuk meg a hőségén, a zenekarokon és minden egyében túl, hogy az élő Isten keres minket, mert azt akarja, hogy emberhez méltó életet éljünk, amelyet Jézusban találhatunk meg. Ő az első azoknak a sorában, akik szóban vagy énekben esőért imádkoznak a nap folyamán. A frissítő záporra

ugyan este hétig várni kell, de sokak közös kérése végül meghallgattatik.

A színpadon, amelyet a mai napra „oltárnak” neveztek el, egymást váltják a fellépők. A délután legmegrendítőbb mozzanata számomra mégsem a virtuóz hangszeres szólókhoz vagy énekesi bravúrokhoz kötődik. Pont az egyszerűsége az, ami felemelő: amikor a stadionban lévő ezrek felállva, együtt éneklük a magyar himnuszt Kovács István operaénekes vezetésével. Sokszor felhangzott már ez a mű a Puskás Arénában, de talán még soha ilyen őszinte szívvel, soha ennyire nemzeti imádságként, mint most. Még az előttem ülő, Szlovákiából érkezett és magyarul nem beszélő családot is megérinti a pillanat.

Majd közösen imádkoznak a történelmi egyházak vezetői. Varga László kaposvári katolikus megyés püspök és Steinbach József dunántúli református püspök mellett egyházunkat Keczkó Pál, a Budai Egyházmegye esperese képviseli. És folytatódik a program, egészen este tízig. Személyes történetekkel, mint például Győri Virágé, a *Family* magazin főszerkesztőjéé, aki a rákos megbetegedése alatt megtapasztalt áldásokat osztja meg a hallgatósággal.

A külföldi és magyar zenekaroknak köszönhetően egyre lelkesebb a hangulat. Miután besötétedett, kigyúlnak a mobiltelefonok apró, de erős lámpái. Megtelik velük a küzdőtér és a lelátó Pintér Béla koncertje alatt. Olyan, mintha a csillagos égbolt pár percre a földre költözött volna. Aztán az Ausztráliából érkezett Planetshakers zenéje még egyszer talpra állít mindenkit, megmozgatva a kezeket és a lábakat. Zárásként minden fellépő összegyűlik a színpadon, és közösen énekeljük: „Mily nagy vagy, Urunk” („How great is our God”).

FOTÓ: KOSZTICSÁK SZILÁRD / MTI

Molnár Ferenc Caramel

Az ajándékba kapott Jézus-Bibliával a kezemben sétálok hazafelé. Azon gondolkodom, hogy leginkább érzelmi szempontból adott sokat ez a rendezvény. A találkozásban, mosolyokban, együtt éneklésben, a közösség megélésében. Abban, hogy milyen sokaknak volt fontos, hogy a stadionban ma Jézussal találkozzanak.

■ – AM –

Magyarországi keresztény felekezetek szolgálattevői a színpadon

FOTÓ: SOMLYAI LÁSZLÓ

Rostáné Piri Magda *esperes*
Vasi Evangélikus Egyházmegye

Utazás madártávlatban

Eddig minden alkalommal, amikor repültem, óriási élményben volt részem. Szeretem, ahogy száll fel a gép, és egyre távolodunk a földtől. Ilyenkor érzékelem a porszemnyi emberlét és az Isten tenyerében tartott végtelen világ szemmel látható csodáját.

Július elején templomfelújítás volt nálunk. A torony-süveget is lefestették egy kosaras autóról. Kértem a gépkezelőt, hogy hadd menjek fel én is a kosárban a kereszt-hez (harminchat méter magasra). Befejezték a munkát, és mielőtt elment a gép, én is sorra kerültem. Álmomban nem gondoltam, hogy azt a templomot, ahol közel negyven éve hirdetem Isten ígését, valaha ebből a perspektívából is látni fogom. A gépkezelő, mielőtt felvitt, megkérdezte, hogy miért akarok felmenni. Akkor azt válaszoltam, azért, hogy megérintsem a tornyon a keresztet. Mondanom sem kell, hogy erre nem került sor, nem azért, mert nem lett volna rá lehetőség, hanem azért, mert nem voltam annyira bátor, hogy ki is nyúljak a kosárból.

A látvány azonban lenyűgöző volt: ragyogó napsütés, tiszta idő. A magasból nemcsak a két közeli szépséges tanúhegyet, a Somlót és a Ságot láttam, de láttam ezek Balaton környéki testvéreit, sőt láttam az Alpok keleti nagy hegyeit, köztük a Schneeberget is.

Láttam a messziről fényesen kanyargó sínpárokat és a közelünkben elhaladó forgalmas főútvonalat, de láttam a szűk, aprócska utakat is, amelyek a még talpon álló gabonatáblák között húzódtak, ahol a sormintát egy-egy éppen virágozni kezdő napraforgótábla szakította meg. Közel egymáshoz, mint egy gyöngysorban a szemek, láttam a szépséges kemenesaljai falvakat és köztük, mint egy medált, a kisvárost, Celldömölköt. Így, felülről látva őket nem lehet elvonatkoztatni attól a szereptől, amelyet ezek a ma többnyire aprócska települések betöltöttek a magyar kultúrában.

Délről észak felé haladva láttam Dukát, Dukai Takách Judit szülőfaluját és Egyházashetyét, Berzsényi Dánielét. Celldömölköt, ahol Kis János, Edvi Illés Pál szolgált. Kemenesmagasit, ahol a hős 48-as honvéd ezredes, Berzsényi Lénárd született. Majd délkeletre haladva Csöglét, ahol Koródi János református lelkész szolgált, akit gályarabságra hurcoltak Itáliába, és ott is halt meg. Még délebbre Iszkáz házai tűntek fel, a falu szélén Nagy László és Ágh István költők szülői házával. A szélesre tágult látóhatáron

„mint felemelt fejű kotlósok / őrzik templomaik a falvakat” (Keresztury Dezső: *Kotlós templomok*).

Madártávlatban tett rövid utazásom a 8. zsoltár szavait idézte az emlékezetembe: „*Ha látom az eget, kezed alkotását, a holdat és a csillagokat, amelyeket ráhelyeztél, micso-da a halandó – mondom –, hogy törődsz velem, és az emberfia, hogy gondod van rá?*” (Zsolt 8,4–5) Dávid király vallomása abba a méltóságteljes, titokzatos végtelenségbe enged bepillantást, amelynek mindannyian részesei lehetünk, és amely tökéletes pontossággal működik már évmilliók óta. A nap, a hold, a csillagok úgy járnak az útjukat, hogy az egész világ rendje hozzájuk igazodik. Kimozdíthatatlan, kibillenthetetlen egyensúlyban, amelyben a mi bolygónk s benne egyetlen fajnak, az embernek küszködése észrevehetetlen semmiség. Lehetne. És mégsem az!

Felszabadító, hogy amikor a saját terhem, félelmem, aggodalmam maga alá temet, gondolhatok arra, hogy egy nagy egész része vagyok. Az élet, a világ, a mindenség sokkal tágasabb, mint mindaz, amiben most vagyok.

Emberré lettem teremtve, ezzel lehetőséget kaptam arra, hogy felnézzek. Talán csak egy pillanatra megállva – mert most csak ennyi megy. Engedni, hogy a napsütés megcirógassa az arcom. Rácsodálkozni a természet apró rezdüléseire, a földet, mint egy aszalterítőt, színéssé tevő virágokra, a dolgozó méhekre és meglátni mögötte őt, aki mindent kézben tart.

A mindenség tágasságában szorongató a saját kicsiségem, de ámulatba ejtő az a figyelem, amelyet kapok. Tőle, aki ezt a hatalmas világegyetemet eltervezte, megalkotta, életben és mozgásban tartja.

Állhatok két lábbal a földön, vagy emelkedhetek a magasba. Lehetek kicsi. Lehetek gyenge. Lehetek az, aki vagyok: halandó; milliárd fényévnyi távlatokból nézve szélben eltűnő porszem. Ő megígérte: gondja van rám. Bármilyen jelentéktelen lennék is a nagy egészben, törődik velem. Megszólíthatom. Válaszol, megnyugtat, bizonyosságot ad, hogy az életem érték, egyszeri és megismételhetetlen. És ha bármi elveszne belőlem, nála, a szívében, örökkévaló, teremtő emlékezetében ott van.

Jövőt ad, amely túlmutat az emberlét korlátain. Azokba a végtelen távlatokba, amelyek ott vannak felettem mindig. Én pedig felnézhetek, hogy emlékezzem, kihez tartozom. ■

AZ ÁLLAMALAPÍTÁS ÜNNEPÉRE EMLÉKEZVE

Szent István választása

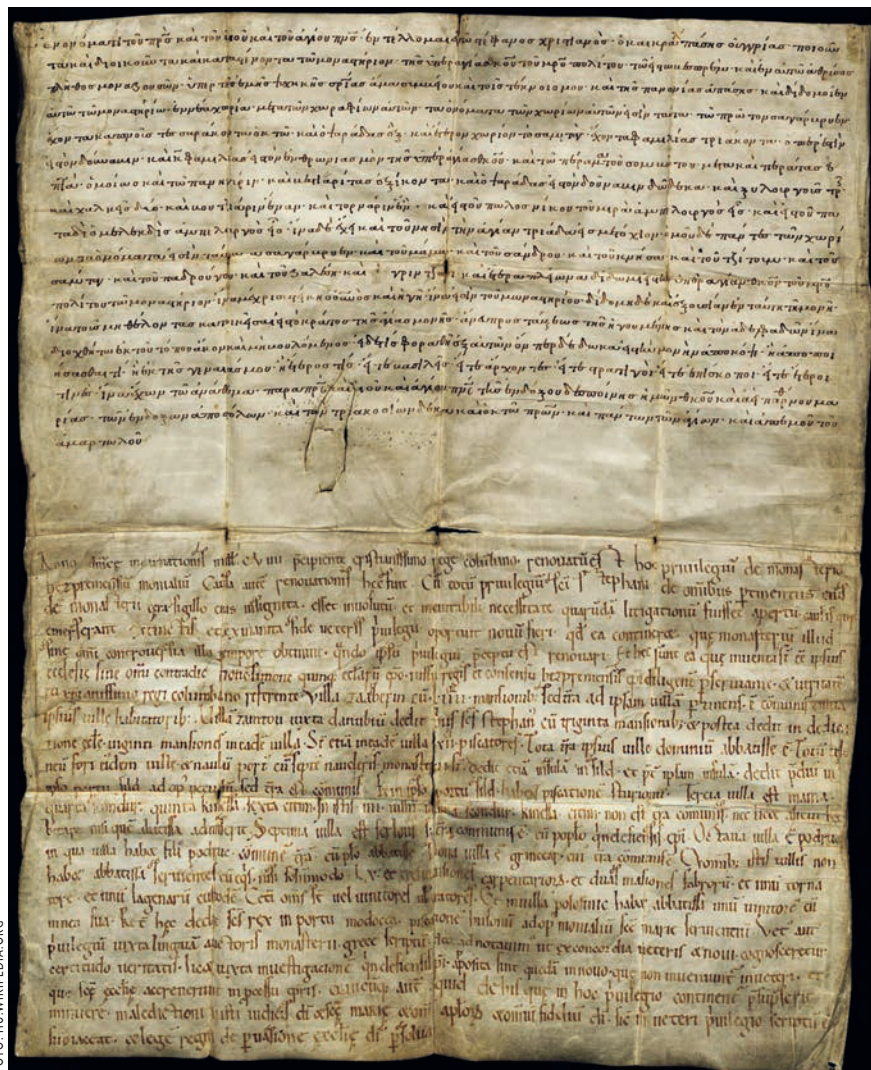
Első királyunktól tíz oklevél maradt fenn. Amióta a történettudomány létezik Magyarországon, azóta vitatkoznak azon a középkorászok, hogy ezek közül vajon melyik az, amelyik tényleg eredeti. Konszenzus nagyjából csak egy oklevél körül van: a veszprémvölgyi apácák adománylevele valóban Szent István eredeti dokumentuma. Másban is különleges ez a kiváltságlevél: nem latinul, hanem görögül íródott. A Veszprémvölgyben letelepedett nővérek ugyanis keleti szertartású, bizánci rítusú, ortodox közösséget alkottak.

Nem csak ez az oklevél bizonyítja, hogy a bizánci kereszténység hatása jóval nagyobb volt az első ezredforduló Magyar Királyságában, mint ahogyan ezt ma általában gondoljuk: eszünkbe juthatnak a Szent Korona görög feliratú zománcképei, vagy felidéződhet az a tény, hogy első királyunk éppen úgy szentje a keleti, mint a nyugati egyháznak.

BÁTOR DÖNTÉS

István egyértelműen választott még a nagy egyházszakadás előtt, amikor azonban már nyilvánvaló volt, hogy a római és a keleti egyház útja elválik. Első királyunk tudatos döntést hozott, amikor államát és egyházát nyugati mintára szervezte meg. Az imént említett példák közül az is nyilvánvaló, hogy egyáltalán nem volt egyértelmű az Európa köztes vidékén elhelyezkedő Kárpát-medencei állam sorsát a Nyugathoz csatolni. Az elmúlt ezer(huszonkét) év bizonyítja, hogy a bátor döntés sikeres volt.

István egyértelműen választott, de történelmünket csak vázlatosan is ismerve tudjuk, hogy a keleti hatás sohasem múlt el. A tatárjárás ugyan csak múltó (bár annál sokkalóbb) epizód volt történelmünkben, a törökkel való találkozás azonban két emberöltő alatt a középkori magyar állam széteséséhez vezetett. Gasztronómiánk, 16–17. századi öltözködésünk, sőt Bocskai, Bethlen, Thököly, Rákóczi korában még politikai orientációnk is részben a Kelet (akkor éppen Isztambul) felé fordult. A hódoltság alatt mégsem az iszlám, hanem a Nyugatról érkező reformáció (majd

FOTÓ: HU.WIKIPEDIA.ORG

A Könyves Kálmán király által kiadott, 1109-ben kelt görög nyelvű oklevél őrizte meg a Szent István király neve alatt fennmaradt egyetlen kétségtelen hiteles oklevélszöveget – felül a görög szöveg, alul latin nyelven olvasható az ebben foglalt megerősítés

ellenreformáció) határozta meg kultúránkat, gondolkodásunkat, életünket.

Ahogyan a 18–19. században zsugorodott a Török Birodalom, úgy vált egyre meghatározóbbá Oroszország befolyása. A 19. századi politikai elit meghatározó félelme volt, hogy az Orosz Birodalom összefogja a szlávokat, majd megsemmisíti (a szláv tengerbe fojtja) az önálló Magyarországot. Bár végül a szlávok széles körű politikai összefogása elmaradt (és ami megvalósult belőle Csehszlovákia-ként és Jugoszláviaként, azt is elsöpör-

te a történelem), Oroszország nélkül is meg tudott jelenni közvetlenül hazánk történelmében. Sem 1849, sem 1945, sem 1956 nem hagyott jó emlékeket a nemzeti tudatban a nyugatit felváltó keleti befolyás hatásairól.

KÖLCSÖNÖS ELLENÉRZÉSEK

István egyértelműen választott, de a földrajzi és kulturális meghatározottságokat nem lehetett maradéktalanul felülmúlni. Ha nyugati irányba átlépjük az országhatárt,

akkor mindenki számára nyilvánvalóvá válik, hogy nem váltunk a Nyugat teljesen integráns részévé. Ez száz, kétszáz, ötszáz évvel ezelőtt ugyanilyen nyilvánvaló volt. Időnként ezen elkeseredünk, időnként nekiugrunk, hogy most már aztán tényleg „utolérjük” a Nyugatot, és rendszeresen felemlegetjük, hogy mindez nem a mi hibánk. Bármit is teszünk, lenéznek, lekezelnek, kihasználják bennünket Bécsben, Berlinben, Párizsban (Brüsszelben, Washingtonban).

Ebben természetesen van igazság. Amikor elmerülünk az önsajnáltságban, érdemes felidézni, hogy a Nyugat szereplői éppúgy rivalizálnak egymással, mint velünk. Könyvek, drámák, filmek visszatérő témája, hogyan nem kedvelik egymást kölcsönösen franciák, németek, angolok, milyen lekezelően tudnak bánni olaszokkal, spanyolokkal, görögökkel, és nézi le Európa a felkapaszkodott Amerikát, illetve az erős Egyesült Államok a gyenge Európát. Sőt: a százas a bajort vagy a párizsi az összes többi franciát, a milánói a nápolyit (és persze fordítva) tudja éppúgy lenézni és kihasználni, mint az önző és gonosz Nyugat a szegény magyart.

István egyértelműen választott, és választását követték történelmünk legjobbjai. Az ezredfordulótól kezdve a középkori katolikus egyházat megreformálni akaró valamennyi lelkes irányzat (melyek általában szerzetesrendekben jelentek meg) megtelepedett Magyarországon is. A reformáció minden árnyalata pillanatokon belül megérkezett Magyarországra és Erdélybe, a török jelenléte sem változtatott ezen. Magyarországi evangélikus egyházunkban az évszázadok folyamán a lutheri ortodoxia, a pietizmus, a liberális teológia és a különböző ébredési irányok sorra megjelentek. A német és a francia felvilágosodás, a liberalizmus, a konzervativizmus, majd a szocializmus különféle irányzatai a magyar szellemi-politikai életre is hatottak a 18–20. században.

ÉLNI A LEHETŐSÉGEKKEL

István egyértelműen választott: nyugati orientációjú, de önálló államot hozott létre. Azért alapított tíz egyházmegyét, hogy a Magyar Királyság katolikus egyháza független legyen a Német-római Birodalom egyházától, és közvetlenül a pápa fennhatósága alá tartozzon. Döntése azóta is meghatározza történelmi viselkedésünket.

PIERRE-JOSEPH VERHAEGHEN: SZENT ISTVÁN FOGADJA A PÁPÁT (1770)

Nyugati mintákat követünk, de sohasem másolunk, sokkal inkább integrálunk. És ez sokszor nem is olyan nagy baj. Az „eredeti”, nyugati reformáció következményei Angliában évszázadokig lángoló máglyák, Franciaországban elképzelhetetlenül véres és aljas felekezeti alapú polgárháborúk, német földön pedig az országrészek elnéptelenedésével járó harmincéves háború volt. Akik mindezt túléltek, vallási menekültként kerestek új hazát Európa országaiban.

A reformációnak és ellenreformációnak nálunk is voltak vértanúi, a vallásszabadság Magyarországon (és részben Erdélyben is) évszázadokig igen korlátozott volt, de a felekezeti viszályok áldozatainak száma meg sem közelítette az angol, francia, német mértéket. A felvilágosodás követése sem jutott el odáig, hogy Magyarországon uralkodót vagy arisztokratákat végezzenek ki – közvetlen orosz/szovjet befolyás kellett ahhoz, hogy ilyesmi nálunk is megtörténhesen –, és a katolikus egyházi vagyon egy része is úgy került az államhoz, hogy annak felhasználásába az egyháznak is maradt beleszólása.

Egyházunk 19. századi történelmében azt látjuk, hogy a különféle, Nyugaton megismert teológiai irányzatokat mindig sikerült a magyar viszonyokhoz adaptálni, és a teológiai viták is jóval ala-

csonyabb hőfokon izzottak, mint német testvéreinknél.

Szent István választott, és a mi nemzedékünk az új évezred elején követte a választását. Népszavazás döntött országunk NATO-, majd európai uniós csatlakozásáról. Belülről látva e szervezeteket, jól látszik, hogy messze nem tökéletesek. A progresszívnek nevezett nyugati gondolatok legújabb vadhajtásait látva megrettenünk: biztosan ezt akartuk? Érdemes ilyenkor felidézni ezeréves történelmünket: valódi nemzeti tragédiákat saját meghasonlásaink, rossz döntéseink mellett a Keletről érkezett veszedelmek okoztak.

Most lehetőségünk van arra, hogy ami anyagilag, szellemileg, lelkileg (higgyük el, van ilyen) érték a mai nyugati kultúrában, azt szövetségesként használjuk, kövessük, éljünk vele. Szerencsére senki nem kényszerít arra erőszakkal, hogy azt is átvegyük, amit nem tudunk és akarunk elfogadni. Szent István választott, az elmúlt évtizedekben mi is választottunk – ne forduljunk vissza, inkább elődeink bölcsességét követve éljünk jól a megkapott és megszerzett lehetőségeinkkel.

■ KERTÉSZ BOTOND

A szerző történész, az Evangélikus Országos Múzeum tudományos főmunkatársa

Pedagógusokkal a gyermekekért

Valentinyi Erika pedagógiai szakértő intézményi struktúrákról és tartásról

Portrészorozatunkban az egyházunk budapesti Üllői úti országos székházában szolgálatot végzőket szólaltatjuk meg indíttatásukról, munkájukról, céljaikról. Ez alkalommal Valentinyi Erikával, az Evangélikus Pedagógiai-szakmai Szolgáltató és Továbbképző Intézet pedagógiai szakértőjével beszélgettünk.

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

– Pályáját meghatározza az evangélikussága. Hogyan került az országos irodába?

– Az iklandi gyülekezetnek vagyok aktív tagja, presbitere. Az ifjúsági órától az énekkarig számos területen szolgáltam és szolgálok ott. Egész életemben fontos volt számomra az egyházi szolgálat. Biológia–környezetvédelem szakos tanári diplomámat 2001-ben szereztem meg. Egy ideig az Iklad környéki kis falvakban tanítottam. Nagy vágyam volt, hogy egyszer az Aszódi Evangélikus Petőfi Gimnázium, Általános Iskola és Kollégiumban taníthassak. Erre 2005 és 2009 között lett is módom. Aztán 2009-ben felkérészt kaptam, hogy az országos iroda oktatási és iskolai osztályán folytassam a szolgálatomat. Azok az évek nagyon inspirálóak

és feszítettek voltak. Meg kellett ismerni az intézményvezetőket, a munkatársakat, magát az evangélikus oktatási rendszert, valamint kialakítani az akkoriban egyre több intézményátvételek struktúráját is. A rendszeren belül nagy szükség volt arra, hogy megalakuljon az Evangélikus Pedagógiai-szakmai Szolgáltató és Továbbképző Intézet, közkeletű nevén az EPSZTI. Mivel volt már szakvizsgám, így 2014 óta én is ott dolgozom.

– Tanár szeretett volna lenni, végül most más feladatkörben szolgál az oktatási rendszerben. Hogyan éli ezt meg?

– Egy kedves kolléganőmmel egyetértve én is vallom, hogy tanárként a gyermekekkel dolgozunk, most pedig a gyermekekért. Mivel a feladatköröm a továbbképzésre, szervezetfejlesztésre

és a tréneri szolgálatra is kiterjed, ezért egyre inkább úgy érzem, hogy most már nemcsak a gyermekekért, hanem egyúttal a pedagógusokért, sőt közvetve az intézményrendszer megerősítéséért is tevékenykedem. Szolgálatnak tekintem, és megtiszteltetésnek, kegyelemnek és áldásnak élem meg a mostani munkámat.

– Milyen területekkel foglalkozik pedagógiai szakértőként?

– A már említetteken túl a munkám része pályázatok koordinálása, dokumentumok elemzése, alapító okiratok készítése, de a rendezvényszervezés is. Ilyenkor vagy háttérmunkásként, vagy akár fő szervezőként veszek részt az intézményeinknek, a diákságnak vagy külső partnereinknek szóló konferenciák, rendezvények megszervezésében, lebonyolításában. Az EPSZTI-nél számos szakmai napot is tartunk. Ezeknek nemcsak szervezője, hanem előadója vagy műhelyvezetője is vagyok. Továbbá kapcsolatot tartok az intézményekkel, az osztályon és az országos irodán belül részt veszek számos munkacsoportban. Nagyon élvezem, hogy nemcsak jó csapatban dolgozhatok, hanem a feladatköröm is sokszínű.

– Hogyan jellemezné egyházunk oktatási intézményrendszerét?

– Elsősorban a nyitottsággal. Ez nemcsak az ökumenikus szemléletben, hanem az intézményátvételek esetében is érzékelhető. Legyen az gyermek, pedagógus vagy intézmény, mi tárt karokkal fogadjuk a hozzánk érkezőket. Ugyanakkor hosszú munka, hogy egy intézmény evangélikussá váljon. Ezt segíti az iskolalelkész rendszer és reménység szerint a mi szolgálatunk is. Összességében arra törekszünk, hogy a jézusi szeretet megnyilvánulhasson és érzékelhetővé váljon az intézményeinkben.

– Mit jelent az önnek az iklandi gyülekezet?

– A második otthonomat! Gyermekekortól vagyok aktív tagja. Fiatalon is vágytam istentiszteletre, később hittanórákra, ifjúsági órákra, énekkarba járni. Szeretetet, megbecsülést és bizalmat kaptam lelkészeimtől, Völgyes Páltól, majd Babka Lászlótól. A gyülekezeti közösség ereje megnyugvást, tartást és békét ad. Ez segíti a munkámat, a magánéletemet, és meghatározza azt, hogy miként tekintek a világra. Jó megélni, hogy mennyi áldás vesz körül.

■ G. Á.

Halogatás halasztása

Mt 5,20–26

A „szemet szemért” alapelv cáfolatánál is van tovább. Jézus ezt mondja: „Mert mondom nektek, ha a ti igazságotok nem múlja felül az írástudók és farizeusok igazságát, akkor semmiképpen sem mentek be a mennyek országába.” Summa summarum: a „fogat fogért” gondolat a halálba vezet, de – ahogy az egyik Milan Kundera-regénycím is sejteti – az élet máshol van. Az élet a mennyek országa.

Az élet az Atyánál van. Jézus az út az Atyához. Ő, a Mester, aki továbbmegy a *Hegyi beszédben* az „ősök logikájánál” azzal, hogy kiszélesíti a „ne ölj!” értelmezési keretét. „Hallottátok, hogy megmondatott a régieknek: »Ne ölj! Mert aki öl, megérdemli az ítéletet.« Én pedig azt mondom nektek, hogy aki haragszik testvéreire, megérdemli az ítéletet, aki pedig azt mondja testvéreinek: *Ostoba!* – megérdemli, hogy a nagytanács elé kerüljön; aki pedig azt mondja: *Bolond!* – méltó a gyehenna tüzére.”

Micsoda döbbenetes fordulat! Micsoda skandalum! És bár kétségtelen, hogy van olyan újszövetségi kézirat, ahol benne van a szövegben az *ejké* görög szó, amely azt jelenti: „ok nélkül”, mintegy enyhítve a jelentést – „mert aki ok nélkül öl” –, de valószínű, hogy ez későbbi betoldás, mert Jézus hozzáállása annyira radikális, hogy talán néhány másoló teológus így próbálta enyhíteni, amit mond.

De a kánoni szöveg egyértelmű: aki haragszik, ugyanolyan bünt követ el a Teremtő szemében, mint aki öl. Még leírni is kihívás, mint ahogyan azt is, hogy ha valakit ostobának monddunk, akkor mehetünk a gyehenna tüzére. Bár sokszor elhangzik, hasznos átismételni: a gyehenna a Hinnóm fiai völgyének Jeruzsálemtől délre lévő, szeméttelpeként használt területe, ahova elhullott állatokat is kivittek és elégettek. 2Kí 23,20 jegyzi meg, hogy a királyok korában a pogány bálványok, Moloknak is itt mutattak be áldozatot, ezt olvashatjuk az említett helyen: „*Lemészároltatta az áldozóhalmok összes papját, akik ott voltak az oltároknál, és emberi csontokat égetett el azokon. Ezután visszatért Jeruzsálembe.*”

Jézus üzenete felkavaró: nemcsak a tettek számítanak, hanem a gondolatok is. Sőt maguk az indulatok is. És amíg nem tiszta a szív, addig nem látható az Isten. Gyönyörű a boldogmondás: „*Boldogok, akiknek szívük tiszta, mert ők meglájták az Istent.*” (Mt 5,8) Ők igen. A többiek nem. Vagyis Jézus elvárása tanítványai felé, így felénk is: a tiszta szív. Tiszta gondolatokkal,

indulatmentesen, erőszakmentesen, szeretettel. Úgy, ahogy maga Jézus élt, gondolkodott, tett, beszélt.

De a tanítás nem ér véget itt. A Szentírás egyik legütősebb üzenete bontakozik ki: ha „*testvérednek valami panasza van ellened, hagyd ott ajándéodat az oltár előtt, menj el, békülj ki előbb testvéreddel, és akkor térj vissza, és vidd fel ajándéodat!*”

Micsoda fordulat, micsoda paradigmaváltás! Jézus elmegy a végletekig az ellenségszeretet parancsával, melynek egyik előzménye ez a mondat: „*Békülj meg ellenfeleddel idejében, amíg együtt vagy vele az úton...*”

Megbékélés. Rendezett élet.

Testvérral, ellenséggel. Baráttal, családtaggal. Munkatárssal, házastárssal, gyerekekkel, unokával, nagyszülővel, szülővel. Gyülekezeti taggal. Ellenféllel, de ellenséggel is. Mindenkiel, akinek panasza van ellened, szó szerinti fordításban: valamije van veled szemben.

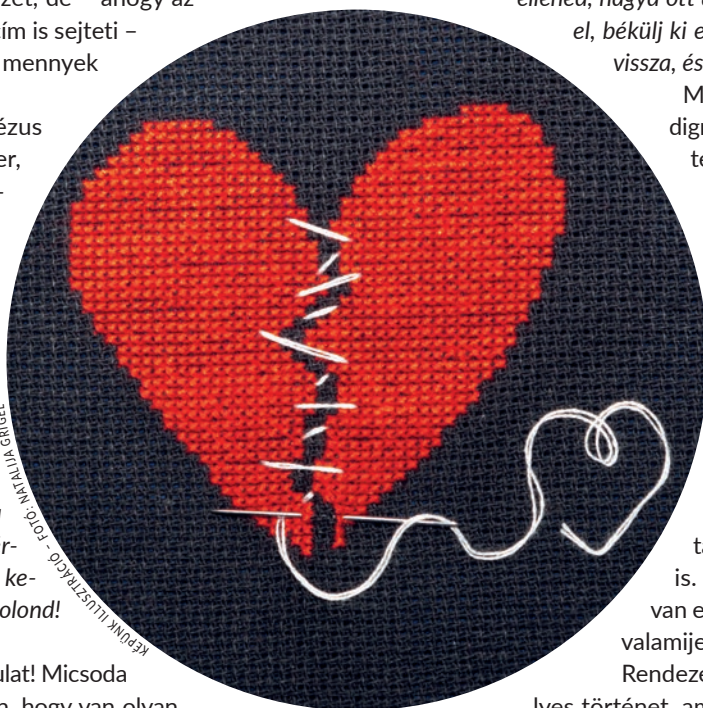
Rendezetlenség. Hány és hány személyes történet, amelyet ki-ki fel tud eleveníteni magában! Hogy kivel mit és mit nem rendezett el az életben. És hogy miért. És hány olyan történet, amely leginkább egy személyes gyász kapcsán jön elő: amikor már nem lehet rendezni, mert késő.

Rendezetlenség. Kinek-kinek a személyes életében: pontosan tudja, mik és kik. Bár sajnos kibúvókban, halasztgatásban, kifogásokban jók vagyunk. Profik! Jól el tudjuk magyarázni magamagunknak, hogy miért is nem rendeztük el ezt vagy azt a kapcsolatunkat, hogy miért is van még oly sok elvarratlan szál és kényes ügy.

Pedig a megbékélés az alapja mindennek. Megbékélés Istennel, magammal, a másikkal. Bár megtapasztaljuk nap mint nap, hogy nehéz először lépni, először kinyitni a szánkat és kimondani a bocsánatkérés és a béketeremtés szavait, Jézus tanítványai mégiscsak erről ismertettek meg. Ez a felkiáltójel. Boldogok, akik békét teremtettek!

Megbocsátó szeretet és béketeremtés. Ne féljünk, vagyis higgyünk! Higgyünk, vagyis ne féljünk! Vegyük nagyon komolyan, hogy be kell fejeznünk a félbeszakadt történeteinket. Nem majd egyszer, hanem most. Amíg még megtehetjük. Amíg még kimondhatjuk: „shalom”. Amíg még feljön ránk ama nap. Amíg Isten kegyelméből élünk. Addig, amíg. Halogatni tilos! Elindulni, megtenni, megszólalni, megbocsátani, békét teremteni: szabadság.

■ GÁNC S TAMÁS

Színek, formák, érzetek

A világ fiatal művészek szemével

A békéscsabai Szeberényi Gusztáv Adolf Evangélikus Művészeti Szakgimnázium idén végzett, tizenharmadik osztályos diákjai nemcsak személyes jelenlétükkel, a helyszínen készített portréikkal, karikatúráikkal voltak részesei a Gyulán megrendezett Szélrózsának. Az evangélikus ifjúsági találkozó látogatói a fiatal művészek vizsgamunkáit bemutató kiállításon is meggyőződhetnek arról, milyen az, amikor a tehetség, a kreativitás, a lelkiesség, a körülöttünk lévő világ bemutatására való érzékenység azzal a szellemiséggel és szakmaisággal párosul, amelyet az intézmény – ahogyan sokan ismerik: a BEGart – nyújtani tud a diákjainak.

Vadászné Ablonczy Emőke

A békéscsabai evangélikus iskolában 1998 óta van művészeti képzés; az első két évben ez azt jelentette, hogy a diákok emelt óraszámokban tanultak rajzolni. Szakközépiskolai keretek között 2000-től indult útjára a grafikus-, festő-, kerámiaműves- és textilművesképzés, mindehhez később csatlakozott a fotográfus szak is – mondta el lapunknak Vadászné Ablonczy Emőke igazgatóhelyettes.

Jelenleg négy művészeti szak működik az intézményben: a grafikus, a fotográfus, a festő, illetve divat-, jelmez- és díszlettervező.

CSILLOGÁS A SZEMEKBEN

Kérdésünkre, hogy a diákok már az iskolába jelentkezéskor tudják-e, melyik művészeti ágat szeretnék majd tanulni, a művészeti képzés vezetője elmondta: tizennégy évesen általában azzal van-

nak tisztában, hogy nagyon érdekli őket a művészeti iskola, de a legtöbben azt is tudják, hogy milyen művészeti eszközökkel szeretnének dolgozni. A jelentkezőket adott szakra veszik fel, de van lehetőség a szakváltásra is. Az első évben vetésforgórendszerben zajlik a tanítás, ami azt jelenti, hogy a művészetek közötti átjárhatóság lehetőségét biztosítva a diákok kipróbálhatják magukat más szakokon is.

És hogy mi jelenti a sikerélményt, mik azok a visszacsatolások, amelyek tanárként, az intézmény művészeti képzésért felelős vezetőjeként jóleső meglepéssel töltik el? Vadászné Ablonczy Emőke e kérdésre így válaszol: „Huszonkét éve tanítok az iskolában, és talán mondhatnék konkrétabbat, azonban ami számomra mégis az igazi sikerélményt jelenti, az az a csillogás, amit a diákjaink szemében látok. Természetesen büszke vagyok arra,

hogy végzős diákjaink hatvanöt százaléka minden évben művészeti egyetemem folytatja a tanulmányait, közülük pedig öten már kollégaként erősítik a művész-tanári csapatunkat. Ugyancsak nem konkrétum, de sikerélményként élem meg, hogy olyan korábbi diákjaink, akik végül nem maradtak a művészeti pályán, el tudják mondani, hogy mit adott nekik ez az iskola, hogy mint gondolkodó emberek megtalálták helyüket a világban.”

SOKSZÍNŰSÉG A FEKETE-FEHÉRBE

A kiállításon a diákok alkotásait bemutató Vadászné Ablonczy Emőke elmondta: a Luther Kiadó a Luther Márton életét bemutató, *Krisztus tanúja* című könyvhöz kért tőlük manuális technikával készült fekete-fehér illusztrációkat. Nagyon nagy öröm, hogy a pályázatra huszonhat diák kétszázhatvan munkát készített, a kiállításra ebből egy válogatást hoztak. A nyertes illusztrációkat, Balogh Laura eredeti tollrajzait a Luther Kiadó sátra előtt lehetett megtekinteni.

Mint az igazgatóhelyettes rávilágított, ennek a megvalósítási formának az adja a különlegességét, hogy a fekete, a fehér és a szürke szín használata rendkívül sokszínű technikai megoldásokkal ötvöződik, ami megjelenik papírmetszet, ceruzarajz, szinte rézkarcszerű tollrajz formában vagy akár játékos, mesekönyvbe illő illusztrációként is.

A BEGart jó hírére öregbítette továbbá az is, hogy Selma Lagerlöf közelmúltban – szintén a Luther Kiadó gondozásában – megjelent trilógiájának borítóját is a művészeti iskola egyik diákja, Rózsa Eszter készítette el az evangélikus kiadó felkérésére.

SPIRITUALITÁS ÉS MŰVÉSZET

A grafikában nagyon sokfajta technika és stílus létezik, ami egyenként alakul ki az évek alatt – tudtuk meg Magasi Hajnal Csillagtól, aki vizsgamunkaként egy füveskönyvet készített el *Csillagporos füveskönyv* címmel. A kötet a világ,

Magasi Hajnal Csillag

a spiritualitás, a művészet és az emberek kapcsolatát fejtegeti jó néhány olyan témán keresztül, amelyek fontosak az alkotó számára. „Az illusztrációkat grafittal és akvarellal készítettem. Szeretek nagyon aprólékosan dolgozni a színekkel. Ha festek, elhagyom a feketét, mert szerintem sokkal élteletel telibb, ha a színeket keverjük” – mondta el a grafika szakon idén végzett diák.

Vizsgamunkájának címét ő adta; amint megtudjuk tőle, ez annak spirituális telí-

tettséggel, illetve a nevével való játékos-sággal van összhangban. Az alkotás alcíme – *elburjánzott* – a témák különbözőségére utalva került fel a borítóra. A műben szó van testi érintésekről, különböző lelki kapcsolatokról, az alkotó és mások által megélt világszemléletről szimbolikusan megfogalmazva, valamint kiemelt szerepet kap a légzés, mely a témák mindegyikét végigkíséri. A füveskönyvben található tartalmakat kivétel nélkül Magasi Hajnal Csillag írta, a legtöbb gondolatát szabadvers formájába öntötte.

ALKOTÁSOK A BUSZON

Király Henrietta munkáival az utakon is találkozhatunk, hiszen az iskolájuk részére kiírt pályázat egyik győzteseként ő készítette el azokat a figyelemfelkeltő plakátokat, amelyek a Volánbusz Békés megyei járatairól köszönnek vissza ránk.

A pályázóknak a megadott figyelemzítő szövegekhez kellett elkészíteniük a grafikát. Kérdésünkre, hogy alkotómunkájára milyen hatással van, ha megrendelésre kell dolgoznia, a fiatal művész elmondta: „Szeretem, ha a művészetem kifejezésének vannak meghatározott keretei, amikor a megrendelő a számára fontos szempontok alapján felvázolja, hogy nagyjából mit szeretne viszontlátni a munkáimban.” Ezzel összecseng az is, hogy a Békéscsabai Evangélikus Sportcsarnok bejáratát díszítő grafikai arculat elkészítésekor a megrendelő által megadott elemekkel és színekkel dolgozott.

Király Henrietta

AMIKOR KINYÍLIK EGY ÚJ VILÁG

Berta Virág művészeti és médiafotográfia szakon végzett idén. Azt mondja, jól döntés volt ezt az iskolát választani, ahol az elmúlt években belekóstolhatott a grafikába, a festészetbe és a rajzolásba is. De amiben a legjobban ki tudja magát fejteni, s amely területen a jövőjét is elképze- li, az a divatfotózás és a beltéri fotográfia.

„Szeretem a munkában kibontakoztatni a saját gondolataimat, a saját nézeteimet, és a vizsgamunkámon is látszik, hogy az elmúlt évben erre helyeztem a hangsúlyt” – mondta el a fiatal alkotó, hozzátéve: az intézmény a szakmai képzésen túl abban is sokat nyújtott neki, hogy kinyitott előtte egy teljesen új világot, egy más szemléletmódot. Ennek a része volt az is, hogy máshogy kezdett el az emberekre tekinteni. Bár azelőtt is érzekelte bennük a karakterességet, idővel meglátta bennük azt a részletességet, amely által egy régóta ismert személy is új karakterré, új emberré vált számára. Mint mondta, sokkal nyitottabb, egyúttal

FOTÓK: PETE DÓRA

Berta Virág

jóval türelmesebb is lett, és többet tudott csendben maradni. A fotográfia már az elejétől fogva arra ösztönözte, hogy a megszokott lefelé, illetve előretekintésből elmozduljon. Mint fogalmazott: „Azóta rengetegszer nézek felfelé az égre.”

■ BALCZÓ MÁTYÁS

Nagyobb öröm adni, mint...

Az önkéntességről Wolf Kattival

Hogyan inspirálta és gazdagította életüket a segítségnyújtásban való önkéntes szerepvállalás? Erről is vallottak tizenhatan – neves sportolók, színészek, tévés műsorvezetők – az *És te mit kaptál?* című, a Luther Kiadó gondozásában tavaly év végén megjelent kötetben. Az idei Szélrózsa evangélikus ifjúsági találkozón Wolf Kati énekes, a kötet egyik megszólalója osztotta meg történeteit, az önkéntesség kapcsán megélt élményeit Boda Zsuzsával, a Luther Kiadó munkatársával, Kézdi Beátával, a könyv szerkesztőjével és persze a hallgatósággal.

„Úgy éreztem, hogy kéne találnom egy olyan ügyet, ami mindentől mentes: az anyaságtól, a zeneipartól, az énemtől; ami másról szól, és ami mellé oda tudok állni. Olyan szervezetet kerestem, amiben én hinni tudok” – fogalmazott az énekesnő (*képünkön balra*), akit a 2011-es eurovíziós dalfesztivál alkalmával ismert meg az egész ország. Wolf Kati több éve csatlakozott az Ökumenikus Segélyszervezethez, és rendszeresen részt vesz különböző kampányokban.

Elmondta, hogy számára az önkéntesség egyfajta önfeladás, amikor nem kell kitalálnia semmit, egyszerűen csak azt teheti, amit mondanak neki. „Ez egyáltalán nem rólam szól. Nagyon jót tesz szerintem mindenkinek, ha van az életében egy olyan terület, ahol kikapcsol

az, hogy velem mi van, én hogy vagyok, rólam mi szól.” Sőt ezt a fajta munkát időnként receptre is felírná másoknak rossz hangulat ellen, mert a megrendítő helyzetekkel szembesülve eltörpülnek az ember saját problémái, és helyrerázza annak a tudatosítása, hogy mennyi mindenért lehetünk hálásak. Pont ezért tartja fontosnak Wolf Kati azt, hogy néha a két lányát is magával vigye például ételt osztani. Elmesélte, hogy ő is olyan családba nőtt bele, ahol természetes volt a szomszédságban az egymásra való odafigyelés.

Ugyanakkor legutóbb a budapesti BOK-csarnokban az ukrán menekültek fogadása során azt is átélte, mennyire összehozza az embereket a csapatmunka. „Azért akartam egy szervezethez csatla-

kozni, mert szerintem van az emberekben jószág meg segíteni akarás, de ha ezt szervezetten teszed, akkor megsokszorozódik. A te kis segítségedből egyszer csak valódi adás lesz – vallott az énekes a segélyszervezethez való kötődéséről. – Tök jó dolog adni, tök jó dolog segíteni, jól érzed magad tőle. Tényleg azt gondolom, hogy amit én csinálok az önkénteskedéskor, az semmi ahhoz képest, amit én kaptam a szervezettől. Tényleg sokat épített az én lelkemen meg az én lelki egészségemen az, hogy részt vehetek ebben... Azért szoktam mondani mindenkinek, hogy önkénteskedjen, mert egy tök jó közösségbe kerül, ahol megtanulunk segíteni és együtt élni a másikkal, akárki az, akár honnan jön” – summázta Wolf Kati.

Amint Kézdi Beáta, az *És te mit kaptál?* című kötet szerkesztője, lapunk főszerkesztője elmondta, az egyházunk által is alapított Ökumenikus Segélyszervezet átlátható, sokszínű munkáját szerették volna ismertebbé tenni a kiadvánnyal. A szervezet tevékenységét bemutató helyszíni riportok mellett tizenhat ismert önkéntesnek az egyéni története van benne. Olyan hiteles embereket válogattak be, akik nem csupán önreklámzásra használják az önkéntességet. „Az is volt a könyv célja, hogy felhívja az önkéntességre a figyelmet. Hogy mindig megtalálhatjuk azt a lehetőséget, akár a szűkebb közösségünkben is, hogy hol tudunk segíteni, és hol tudjuk ezzel gazdagítani az életünket” – foglalta össze a szerkesztő.

Wolf Kati személyében jól választottak. Az énekesnő alázatos, szolgálatkészségű hozzáállása és pozitív kisugárzása kedvet csinál az önkénteskedéshez. Személyes élménybeszámolója és a könyvben lejegyzett gondolatai – a többi interjúval együtt – arra bátorítanak, hogy próbáljuk ki, mennyi mindent adhat nekünk is, ha másokon segítünk.

■ – AM –

Mint a hegymászó, aki letekint

Pszichés állapotokról keresztény szemmel, őszintén

Para-pánik-probléma, avagy hogyan ne veszítsük el a fejünket? címmel hallhattak fórumbeszélgetést a fesztiválozók a tizenharmadik Szélrózsa evangélikus ifjúsági találkozón. A telt házat vonzó eszmecsere résztvevői dr. Varga Gyöngyi docens, az Evangélikus Hittudományi Egyetem Ószövetségi Teológia Tanszékének vezetője és Csáky-Pallavicini Zsófia klinikai szakpszichológus, pszichoterapeuta, az egyetem főállású oktatója, a Semmelweis Egyetem óraadója voltak, a beszélgetést Boda Zsuzsa, a Luther Kiadó szerkesztője vezette. A sűrű gondolatokkal teli másfél óra felismerések sorával gazdagította a jelenlévőket, legyenek bár érintettek vagy hírből ismerői a fórum címében felsorolt pszichés állapotoknak.

A Biblia imádságoskönyvéből, a zsoltárokból idézett (Zsolt 55,5-9) Varga Gyöngyi a beszélgetés felütéseként. Rámutatott: számos zsoltár fogalmazza meg azt, amit ma, 2022-ben érzünk. Félelem, szorongás, pánik azóta létezik, mióta világ a világ, legfeljebb nem a most használt terminus technicusokkal, szakkifejezésekkel illeték. A sok nehéz percet okozó lelki folyamatok költői megfogalmazásai tehát már a több ezer

évvel ezelőtti szent iratokban is megjelennek.

Annál is izgalmasabb volt az indítás, mert alátámasztotta, hogy a zsoltárirók egy pszichológia-tankönyv precizításával voltak képesek jellemezni a félelmet átélő ember testi és lelki tüneteinek, szenvedésének mikéntjét, miközben soraik azonmód a transzcendens dimenzióba is állították a nyomorúság emberét. Az első lényeges pontot máris megragad-

hatjuk: az ember Isten teremtménye, s bármi, ami őt éri, az mind ott van Isten színe előtt. Teremtője látja, érti, érzi a helyzetét, gondviselőként pedig nem hagyja magára a legmélyebb gödör aljára zuhanva sem.

JÁKÓB ÉS JÓZSEF IS MEGSZENVEDTE

Talán nem túlzás azt állítani: napjainkban az emberiség jelentős része testközele vi-szonyba kerül a szorongás, a pánik, a félelem, a krízis, a probléma, a stressz valamelyik válfajával. Reagálunk a környezetünkben előforduló, de az ellenőrzésünk alatt nem vagy alig álló helyzetekre.

„Az, hogy félelem, szorongás vagy pánik a feleletünk a személyes életünkben zajló eseményekre, természetes dolog. A szorongás például az egészséges emberben az énvédelem része. Jó dolog, mert óvatosságra int, lelassít, illetve figyelmeztet. ▶

Ha valami ismeretlen előtt állunk, vagy ha olyasmi történik bennünk, amit bűntudattal élünk át, rögtön »bekapcsol« – hangsúlyozta Csáky-Pallavicini Zsófia. A pszichológus évek óta kamaszokkal is végez pszichoterápiás munkát, így a tizenévesek szorongásaira is rálát. A tanulság, hogy nincs generáció, amely ne élne át, ne tapasztalna meg ezt a jelenséget. „Ember voltunk része, nem tabu tehát erről beszélni” – tette hozzá a fórumbeszélgetés szakpszichológus résztvevője.

A kilencvenperces diskurzus jól felépített módon kínált bibliai példákat arra is, hogy nem új keletű dologról van szó, nem csak mi élhetünk át például szorongás okozta nehéz perceket. Mielőtt azonban bibliai példákön vezettek volna végig, a két szakember részletes fogalomgyarapítással szolgált, hiszen nem mindegy, hogy a köznyelvben használt formák, az olyanok, mint például a „beparáztam”, vagy a „pánikbeteg vagyok”, valójában mit jelentenek a szaknyelvben.

A páni félelem kifejezés nyelvi eredetét – több más kifejezése mellett – Varga Gyöngyi világította meg. Mitikus szereplőig, Pán szatírig vezet a szál, aki szívesen riogatta az embereket, „páni” félelmet, azaz pánikot keltve bennük. A probléma szóban pedig a *pro ballo* rejtezik, ami annyit tesz: „elé dobni”. A probléma egy botlató, amely gátol a mozgásban.

Nem csak mi botlunk: az Ószövetség tele van féltő, szorongó, pánikoló emberekkel. Az ószövetséges teológus elsőként Jákóbot emelte ki, aki szinte az egész életét végigszorogta a tettei és döntései következtében. „Bűntudata jogos volt – tette hozzá a szakpszichológus –, hiszen ellopta testvéreinek reménységét, s bűntudata, életem át tartó szorongása jelezte: tudta, hogy nem jár jó úton” – summázta Csáky-Pallavicini Zsófia.

De vissza a „parahősökhöz”: Jákób fiának, Józsefnek az élete sem volt szorongásmentes – mutatott rá Boda Zsuzsa. József minden életszakaszában volt valami nehézség: attól kezdve, hogy a testvérei még ifjúkorában az életére törtek, mert nagyképű, elkényeztetett kölyök volt, később átélhette, milyen nehézségeket okoz az egyiptomi idegen nyelvi közeg mellett, hogy a szexuális abúzust, valamint a börtönlétet is megtapasztalhatta. Amikor pedig a fáraó után a birodalom második embere lett, bizonyára a vezetői pozíció is sok szorongással járt.

Csáky-Pallavicini Zsófia

Az ószövetségi példák sorában Mózes és Hágár is nehéz sorsú, így szorongással teli emberként került a hallgatóság elé. „Ha végigolvassuk e történeteket, és a félelem, illetve a legyőzésének a kísérletei felől nézzük, friss felismeréseket kapunk, és a hitünk is megerősödhet, megújulhat” – mutatott rá Varga Gyöngyi. Aggodalmainkban, félelmeinkben a legjobb olvasmány a Szentírás, mert emlékeztet: van, aki mindig velünk van, ahogyan ott volt a tanúságtévő bibliai emberekkel is, akik ezeket a történeteket ránk hagyták.

BIBLIAI KAPASZKODÓK

Az evolúciós feladat értelmében életben kell maradni. Aki szorong, azt érzi: mindenki elhagyta, egyedül van. Ha az akár depresszióba hajló, szinte megbénító érzés előállt, mi a megoldás? A kulcs a szakember szavai szerint az, ha megváltoztatjuk a saját magunkról kialakított képet. A magunk lekicsinylése, ostorozása helyett a személyiségfejlődéshez szükséges megállóként fel kell ismerni a szorongás okát. „Ha ez sikerül – mutatott rá a

pszichológus szakember –, akkor a kapcsolatainkat is a helyükre tudjuk tenni.”

Az erős szorongás ugyanis olyan megsemmisítő és bénító lehet, hogy az ember elveszíti a kapcsolatot mindenkivel, végül saját magával is. „Márpedig az előrelépés és a gyógyulás az emberekkel és az Istennel való kapcsolatban történik. Az Istennel való kapcsolat ráadásul a legalapvetőbb kapcsolatunk. Azonban vannak olyan sebzett állapotok, amikor az Istennel való kapcsolódás is lehetlenné válik az ember oldaláról” – emelte ki Csáky-Pallavicini Zsófia.

Mi a megoldás ilyenkor? Ha kell, bátran forduljunk szakemberhez – mutatott rá a hittanári diplomával is rendelkező pszichológus szakember. „Azok az elakadások, amelyek nagyon mély sebzettségéből erednek, gyakran olyan mélyen vannak, hogy csak szakember segítségével, védett környezetben lehet feloldani őket” – tette hozzá.

Varga Gyöngyi a teológia szemszögéből kiemelte: a Biblia nem kikozmetikázott személyeket mutat be, hanem

hús-vér embereket. Az ő példájuk újabb, stabil kapaszkodópontot adhat, olyan támpontot, amely a paranoiáink orvosa lehet. Hiszen e szó a téves tudást jelenti magunkról vagy a világról. A spirituális önismereti út akkor célba vivő, ha a szent iratokat mint krízisfeldolgozó irodalmat is magunkénak érezzük.

A történetek háttérében mindig ott van Isten. „A hit ugyanis nem statikus: Isten nem létezik, hanem történik! Benne élünk, mozgunk és vagyunk. Ha engedjük, hogy az Isten kiáradása átmossa, áthassa a valóságunkat, és elkezdjük tudatosan közel engedni magunkhoz ezt a másfajta tapasztalatot, akkor a hitünk is sokkal dinamikusabb alapot kap” – mutatott rá a teológia szakértője.

ÁLDÁSSÁ LEHETNEK A KAPCSOLATOK

A téma kibontása során egymásra rímelt a hívő klinikai szakpszichológus és a lelkes mondandója, például a *reziliencia*, azaz a lelki ellenálló képesség tekintetében is. Ez kinél így, kinél úgy működik, a tudomány még nem fejtette meg, mi a titok. Azt viszont egybehangzóan állították, hogy az Úristen kapcsolatokat adott ajándékba nekünk, amelyek által erősödhetünk. Eredendő kötődésünk Istenhez fűz, ő ebben megerősíti a felé kezét nyújtót.

Isten az a kapcsolat, aki akkor is megmarad, mikor emberi kötelékeink elszakadnak – például amikor a halál elválaszt minket a földi életben. Az emberi kap-

Varga Gyöngyi

FOTÓK: PETE DÓRA

csolódni. Ha ad is kríziseket, azért teszi, hogy dolgozzuk át magunkat rajta. De mint Csáky-Pallavicini Zsófia rámutatott: kérni kell a segítségét, áldását.

is ebbe a folyamatba helyezném bele, hiszen az önismeretnek egy segítő eszköze. Ezért a spiritualitás és az önismeret mély rokonságban vannak egymással.”

Az élet tele van szorongással. Merjünk ránézni arra, amitől félünk, mint a sziklamászó, aki letekint a mélységbe. Osszuk meg egy közösségekben egymással és Istenrel! S adjunk magunknak csendet, ahol megszülethet a Lélek-jelentés, amikor odatalálunk szívünkhöz – az Ószövetség embere szerint nem agyban dől el a dolog. Meg fogjuk hallani a belső hangot, válasz érkezik, amely elindít egy új útra. Egyek vagyunk azzal, aki Isten, és aki mi vagyunk.

Amikor tetőfedők dolgoznak egy épületen, a járdán való közlekedést a falnak nekitámasztott lécekkel korlátozzák. Olykor egy-egy figyelmeztető felirat is kerül oda, s ha rögtön nem vesszük észre, akár „bele is fejelhetünk” a mondatba: „Vigyázz, fenn dolgoznak!” Igen, dolgoznak, ne feledjük: értünk, velünk, bennünk.

■ STIFNER-KÓHÁTI DOROTTYA

„A hit mindig azt jelenti, kapcsolatban vagyok a Teremtővel, megnyílok a számára. A pszichológiát is ebbe a folyamatba helyezném bele, hiszen az önismeretnek egy segítő eszköze.”

csolatok pedig áldássá lehetnek, amelyek megtartóvá válhatnak elakadások, krízisek idején. Nem vagyunk egyedül sem immanens, sem transzcendens vonatkozásban: kapcsolatok szálai hálózák be életünket. Becsüljük meg és ápoljuk őket! Isten azt akarja, hogy tanuljunk meg kap-

Végül még egy gondolat idekíváncsokozik: tévhit az, hogy lelki, szakmai segítséget kérni annak kell, aki a hitében gyenge. A valóság éppen az ellenkezője: „A hit mindig azt jelenti, kapcsolatban vagyok a Teremtővel, megnyílok a számára – mutatott rá Varga Gyöngyi. – A pszichológiát

Címről címre kopogtatva

Gyülekezetplántálás a Velencei-tónál

Fejér megye egyik legkedveltebb térségében, a Velencei-tó környékén hosszú évekre nyúlik vissza az evangélikus jelenlét. A Székesfehérvári Evangélikus Egyházközség a Gárdonyi Református Egyházközséggel kialakított gyümölcsöző és aktív kapcsolatának köszönhetően kéthetente rendszeresen tart istentiszteleteket Gárdonyiban. Hazánk harmadik legnagyobb természetes tavának környékére egyre többen költöznek, köztük evangélikusok is, ezért gyülekezetplántálás indult a térségben. Mikéntjéről és az eddigi eredményekről beszélgettünk Czető Anita Katával, a Székesfehérvári Evangélikus Egyházközség beosztott lelkészével.

Karl Melinda és Czető Anita Kata

A gyülekezetplántálás nemcsak azt mutatja meg, hogy egyházunk pozitívan reagál a népmozgalmi adatokra, és megerősíti a jelenlétét ott, ahol jellemző a beköltözés, hanem reménység szerint példa lehet arra is, hogy a személyes megszólításnak a közösségépítés szintjén is hatása van.

„Évek óta tervben volt, hogy a szórványokban élénkítjük a gyülekezeti életet. Közösségünk látta, hogy egyre több a főleg Budapestről és Pest megyéből beköltöző. Ezért elhatároztuk, hogy lehetőségeinkhez mérten igyekszünk megerősíteni a jelenlétünket” – tudjuk meg Czető Anita Katától.

A tabi származású lelkész nő elmondta, hogy a gyülekezetplántálás Agárd, Gárdony, Kápolnásnyék, Nadap, Pákozd,

Pázmánd, Sukoró, Velence és Vereb településekre terjed ki. „Célunk kettős. Egyrészt a helyben lakó és a térségbe költöző evangélikusok felkeresése, megszólítása és a gyülekezet közösségébe invitálása; másrészt lelki alkalmak felkínálása a turisták számára.”

KÖZÖSSÉGÉPÍTÉS 2.0

„Kezdetben a gyülekezet címjegyzékét néztük át. Rájöttünk, hogy csupán tíz százalékát érjük el az evangélikusoknak. Első körben e címek alapján személyes felkeresésbe kezdtünk” – avat be a plántálás első lépéseibe a lelkész nő. A címet felosztották a gyülekezet velencei-tavi aktív tagjai között, és elkezdődött a látogatás.

Mint kiderült, már ennek is hatása volt. „Velencei-tavi közösségünk tagjai lelkesek voltak, fontosnak tartották a gyülekezetépítést. Közösségünk aktívabb lett, szorosabbá vált az egymás közötti együttműködés. A közös látogatás lendületet adott az élő kövekből építkezésre. Másrészt kiderült, hogy meglévő címeink nem tükrözik a valóságot. Nagyon sokan elköltöztek. Ez megdöbbentő volt, de megmutatta, hogy új utakat kell keresnünk.”

A közösség nem torpant meg. Igényesen szerkesztett plakátokon kezdték hirdetni a gárdonyi istentiszteleteket, valamint megerősítették a jelenlétüket a közösségi média felületein is. Ezenkívül a gyülekezet több tagja is jelezte: többekről tudják, hogy régebben jártak a gyülekezetbe, vagy más szalon kötődnek az evangélikussághoz. „A gyülekezetplántálás ebben az irányban folytatódott. Mentünk, és az új címekre is bekopogtunk. Istennek hála, »nyitott ajtót találtunk« több helyen is.” Így a kezdetben kicsi, de erős mag egyre bővül és gazdagodik.

„Többnyire egyedül mentem, és ismeretlenül becsöngettem – meséli a lelkész nő ezekről a látogatásokról. – Ahol otthon voltak, ott nagyon változatos, de alapvetően pozitív volt a fogadtatás. Volt, ahol csak röviden beszélgettünk. Bemutatkoztam, elmondtam, ki vagyok, és tájékoztatást adtam arról, hogy mikor és hol vannak istentiszteleteink, valamint átadtam gyülekezetünk újságját. Számomra ezek a találkozások is örömteliek, hiszen szeretettel invitálással tudtam szolgálni. Többekkel azonban hosszabb beszélgetések alakultak ki. Hálás vagyok, amikor ezt további találkozások követik, aztán pedig istentiszteleti alkalmon is viszontláthatjuk, akivel beszélgettem.”

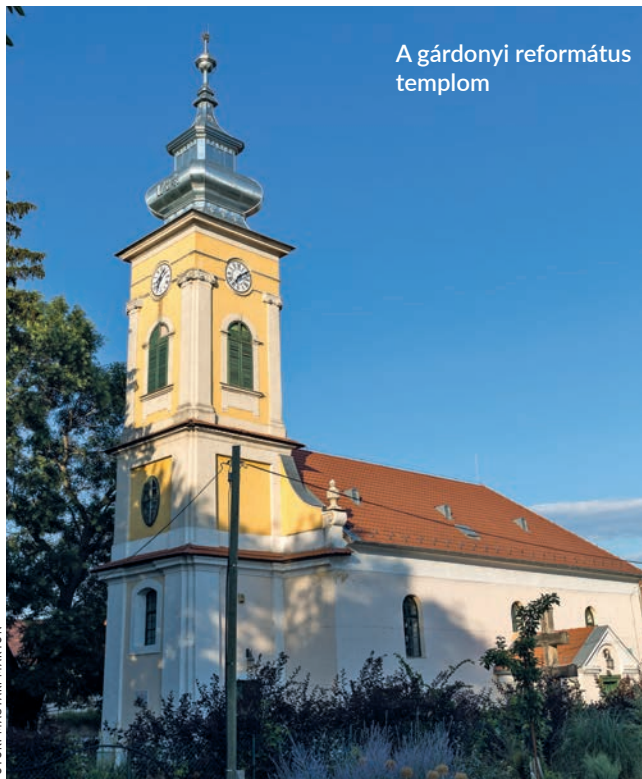
ISMERETLEN ISMERŐSÖK

„Az újonnan csatlakozók közül vannak, akik korábban más evangélikus közösségnek voltak aktív tagjai. Bonyhádról, Kiskőrösről, Angyalföldről is költöztek a térségbe. Őket nem mi értük el, hanem ők keresték az evangélikus közösséget – tud-

A székesfehérvári evangélikus templom

A gárdonyi református templom

FOTÓK: MAGYARI MÁRTON

jük meg a lelkészintől. – Mivel korábban egy kicsit láthatatlanok voltunk, ezért volt olyan, aki nem talált ránk, és a református gyülekezettel vette fel a kapcsolatot. Őket Karl Melinda lelképásztor küldte hozzánk. »Éljék meg az evangélikus identitásukat!« – mondta nekik. Ez is jelzi, hogy mennyire élő az ökumené. Mások a székesfehérvári templomunkba jártak, és ott értesültek a gárdonyi istentiszteleteinkről.”

A lelkészintő megemlítette, hogy az újonnan érkezőknél látja, mekkora súlya van annak, hogy miként fogadja őket a gyülekezet. „Ha valaki először jár a templomunkban, őt külön is köszöntöm. De ez csak az egyik »szál«. Akkor szokott hosszabb távú kapcsolat kialakulni, ha örömet a gyülekezet tagjai is kifejezik. Velencei-tavi közösségünk ilyen.”

A KÖZÖSSÉG ÉLMÉNYE

Az évnek azokban a hónapjaiban, amelyeknek van ötödik vasárnapjuk, ezeken a vasárnapokon Gárdonyiban pikniken gyűlnek össze a közösség tagjai. „Ezekon a délutáni összejöveteleken nincs kötött liturgia, és az áhitatot kötetlen beszélgetés, közös süteményezés követi – mondja Czető Kata. – Így egyre szorosabbá válik a jelenlévők között a kapcsolat.”

A velencei-tavi gyülekezetplántálást az anyagyülekezet is szívén viseli. Ennek egyik példája a júniusban Velencén tartott közösségi nap. „A székesfehérvári gyüleke-

zet tagjai fontosnak érezték kifejezni örömeiket, hogy újabb lendületet vett velencei-tavi közösségünk élete. Ezen a napon közösen tudtunk Istennek hálát adni és a közösség élményét átélni.” A nap programját – nagy létszámú szervezőcsapattal együttműködve – az Evangélikus Hittudományi Egyetem (EHE) másoddiplomás lelkészképzésén idén végzett hallgató, Murányiné dr. Szuhács Renáta állította össze. A nap folyamán istentiszteleten vettek részt a jelenlévők, Varga Gyöngyi, az EHE tanszékvezető egyetemi docense tartott előadást. Csoportbeszélgetésekre, tánczázra és közös étkezésre is sor került.

„Kapcsolódási pont jött létre a gárdonyi és a székesfehérvári közösség között. Velencei-tavi gyülekezetünk átélte a nagyobb közösség élményét, és a székesfehérvári evangélikusságban is megfogalmazódott, hogy segítsék a gyülekezetplántálást.”

A JÖVŐ KIHÍVÁSAI

„Azon dolgozunk, hogy láthatóan evangélikusok legyünk – mondja az eddigi gyülekezetplántálásra és a jövőbeli tervek vonatkozásban Czető Anita Kata lelkészintő. – El szeretnénk érni, hogy minden héten legyen Gárdonyban istentisztelet, valamint tervünk, hogy különböző gyülekezeti alkalmakat is elindítsunk.” Utóbbiak a bibliaórákon túl a korosztályok szerinti alkalmakat is jelentik. „Mivel egyre több

családos költözik a térségünkbe, ezért az ő élethelyzetükre fókuszáló sorozatokat is tervezünk. Bővülő közösségünk látóterében három kismama is van. Nekik és a leendő csatlakozók számára baba-mama kört szeretnénk indítani.”

Czető Anita Kata azt is elárulta, hogy alkalmakat nemcsak a református templomban, hanem családkönl is tervezik tartani: „Ezzel nemcsak a közösségélmény más minőségű megélése a cél, hanem annak kifejezése is, hogy nem minden gyülekezeti alkalmon jelen lennie a lelkésznek. Merhetnek ők, a gyülekezeti tagok is együtt lenni, közösen imádkozni.”

EGY ÉVE LUTHER-KABÁTBAN

Végül a lelkészi szolgálatról kérdeztük Czető Anita Katát. „Magam még csak egy éve vagyok lelkész, így több szempontból is az útkeresést és felfedezést élem meg. A lelkészi szolgálat éppen olyan hullámzó, mint a Velencei-tó, megvannak a magasságai és a mélységei. Székesfehérváron megélem, hogy milyen gyülekezeti lelkészként szolgálni. Bencze András püspökhelyettes mellett nagyon sok tapasztalatot szerzek. A gyülekezetplántálás még bizonyos értelemben új irányba egyházunknak. Nagyon jó érzés, hogy ha nem is úttörője, de keresője, segítője lehetek ennek a feladatnak.”

■ GALAMBOS ÁDÁM

Versbeszélgetések Istennel

Szagrális csendről, imaversekről
Érfalvy Livia irodalomtörténésszel

Lehet-e versbe önteni a transzcendenssel megélt imaélményeket? Milyen léttapasztalatok közvetítésére képes az imádság formai jegyeit hordozó költői szöveg? Miben különbözik az istenes vers az imaverstől? Másként imádkozik-e a költő a 21. században? Többek között ezekre a kérdésekre kereste a választ dr. Erfalvy Livia irodalomtörténész, a Budapest-Fasori Evangélikus Gimnázium igazgatóhelyettese és irodalomtanára, amikor öt évvel ezelőtt Imaversek a kortárs irodalomban című kutatásába kezdett.

– Miért kezdett el ezzel a témával foglalkozni?

– Az Evangélikus Hittudományi Egyetem 2017-ben életre hívott egy gyakorlati teológiai kutatócsoportot – evangélikus, református, katolikus teológusok, lelkészek és tanárok alkották, összesen tizenhatan – azzal a céllal, hogy egy tanéven keresztül az imádság témájával foglalkozzon. Dr. Szabó Lajos akkori rektor felkérésére irodalomtörténészként kerültem én is a kutatócsoportba. Ahogy belemélyedtem a témába, egyre inkább szembesültem azzal, hogy az imádság formai jegyeit hordozó költői szövegeknek, verseknek napjainkban komoly reneszánszuk van, hiszen a kortárs magyar irodalomban rendkívül megszaporodtak a különböző imaszövegek, zsoltárversek, zsoltárparafrázisok, imaátiratok. Az egyéves kutatásom végén megszületett *Az ima a kortárs magyar irodalomban* című tanulmányom és a hozzá tartozó verselemzéseim, amelyek a Luther Kiadó *Szavak és hallgatások az imádságban* című tanulmánykötetében jelentek meg 2018-ban Szabó Lajos szerkesztésében.

– Milyen kutatási szempontok vezérelték a munkáját?

– Kifejezetten a kortárs magyar irodalomban megjelenő imaszövegekre fókuszáltam. Elsősorban arra a kérdésre kerestem a választ, hogy milyen léttapasztalatok közvetítésére képes az imádság formai jegyeit hordozó versszöveg, és vajon milyen közös műfaji sajátosságai vannak ezeknek a látszólag nagyon különböző hangvételű lírai alkotásoknak.

– Műfajilag mennyire lehet megkülönböztetni őket? Van egyáltalán az imának irodalmi műfaj-meghatározása?

– Nincs könnyű helyzetben a kutató, amikor az imához pusztán irodalmi-műfajelméleti szempontból közelít. A jelen-

lstenem!” típusú megszólítással – találkozhatók, ami a vers terében idézi meg és teszi jelenvalóvá a transzcendens.

– Mely költőinknél talált ilyen alkotásokat?

– Nagyon szép válogatást tudtam összeállítani Dobai Lili, Jász Attila, Lackfi János, Molnár Krisztina Rita, Szabó T. Anna, Szócs Géza, Vörös István verseiből, hogy csak néhány nevet említssek. A kiválasztott költők művei között vannak zsoltárok, himnuszok, de olyan szövegek is, amelyeknek már a címe is mutatja, hogy imáról van szó. Gondolok itt például Szócs Géza *Passiójában Veronika imájára* vagy Molnár Krisztina Ritának a *Pogány asszony imája* című szövegére.

– Ha abból indulunk ki, hogy az imádság valójában párbeszéd, hogyan jelennek meg ezekben az imaversekben a beszélgető felek?

– Látszólag dialogikus beszédmódot jelenítenek meg az érintett szövegek, valójában azonban monológokról van szó, hiszen ezekben a szövegekben mindig csak a megszólító van jelen. Maga a megszólított – ahogyan korábban említettem – csak az *invokáció* vagy az *apostrophé*

Az imádsághoz mindenképpen kell egyfajta nyelvi eszköztár, hiszen anélkül nem tudjuk megszólítani a Mindenhatót. Véleményem szerint ez a nyelvi eszköztár tanulható, a kötött imádságok nagy segítséget jelentenek az alapokban.

ség ugyanis oly mélyen kultúrtörténeti beágyazottságú, hogy szinte elválaszthatatlan az imádkozó ember hitvilágától, rítusaitól, vallási megnyilvánulásaitól. A *Világirodalmi lexikon* „imádság” szócikke is számos műfajt sorol e kategóriába – például a himnuszt, a fohászt, a siratót, a zsoltárt vagy az áldást. Érdemes azonban a kérdést más oldalról is megközelíteni, azaz az imát nem műfajként, hanem beszédmódként meghatározni, hiszen az imaversekben megszólaló lírai alany az emberfölöttinek tekintett isteni erővel lép kapcsolatba Isten megszólítása, az invokáció által. Ezekben a szövegekben gyakran a megszólítás sajátos formájával, az *apostrophéval* – vagyis az „ó,

által van jelen a versszövegben, vagyis az ő szólama nem hallható. A kutatásommal arra is választ kerestem, hogy a kortárs szerzők imaversszövegei milyen léttapasztalatok közvetítésére képesek, „lírai dialógusaik” hogyan járulhatnak hozzá az olvasók imaélményének árnyalásához, gazdagodásához.

– És hogyan?

– Ezt a legszemléletesebben talán Dobai Lili *Formula pietatis* című kötete kapcsán tudom bemutatni. Ebben a *Rettenedbe* című költemény metaforikus nyelven tulajdonképpen azt írja le, hogyan mélyül el lépésről lépésre az ember imája. A vers kiválóan példázza, ahogy egy ima létrejön, ahogy megteremtődik az a

szakrális csend, amelyben hallhatóvá válik Isten szava, és ahogy jelenvalóvá válik az a tudatállapot – a költő szavaival élve „légtüres, szóüres” tér –, amelyben az ember már válaszolni tud a transzcendens hívására. Vagyis olyan léttapasztalatról beszél, amely az imádkozó ember sajátja. Arról, hogy Isten előbb szólít meg engem, én csak válaszolni tudok erre a hívásra, ha megfelelő körülményeket teremtek magamban ahhoz, hogy erre nyitott legyek.

– A korábbi időszakok verseiben ez a léttapasztalati megfogalmazás nem volt jellemző?

– Nem feltétlenül. A magyar irodalomtörténetben megvannak a nagy csomópontok. Ha istenes verseket tanítunk a középiskolában, akkor klasszikusan Ballassi Bálint, Ady Endre, József Attila és persze az evangélikus, illetve katolikus költők – Reményik Sándor, Weöres Sándor, Sík Sándor, Pilinszky János, Dsida Jenő – költeményeit emeljük ki. Azonban az imádkozás folyamatával kapcsolatos tapasztalatok kommunikálása nem volt feltétlenül jellemző ezekre az istenes versekre, míg például Lackfi János versbeszélője *A töredelem zsoltarában* vagy épp a *Nyűgös imádság* című versben közvetve arról is beszámol, hogy az Istennel való kapcsolatában milyen megtisztulási folyamaton megy végig az imádkozásnak köszönhetően. Előbbi szövegben a 21. századi zsolttáros a hagyományos műfaji kereteket szétfeszítve egy új, ugyanakkor a kortárs olvasó számára is érthető zsoltnyelven szólal meg.

– A gyulai Szélrózsa evangélikus ifjúsági találkozón egy imádságról szóló fórumbeszélgetésen az is téma volt közöttünk, hogy lehet-e tanulni az imádkozást.

– Az imádsághoz mindenképpen kell egyfajta nyelvi eszköztár, hiszen anélkül nem tudjuk megszólítani a Mindenhatót. Véleményem szerint ez a nyelvi eszköztár tanulható, a kötött imádságok nagy segítséget jelentenek az alapokban. Idővel azonban kialakulhat az a saját nyelv, melynek segítségével az ember már saját szavaival is beszélgethet a Teremtőjével.

– Ha összehasonlítjuk a 21. századi imaverseket a korábban írtakkal, nyelvezetükben mennyiben térnek el egymástól?

– Van, amelyik drasztikusan és radikálisan. A nyelvet nem a kiüresedett, hétköznapi kommunikáció felől, hanem a metaforikus világteremtő oldaláról

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

megközelítő költők nagyon is jól érzik, hogyan lehet másképp megszólalni. Vörös Istvánnak van egy nagyon érdekes Miatyánk-parafraízisa, *Az imák hasznáról* című, amelyben a rutinból imádkozó, kiüresedett frázisokat mormoló és csak kéréseket megfogalmazó, az Istent egyfajta gépként kezelő imádkozóra irányítja figyelmünket, rávilágítva arra, hogy nemcsak a versnyelv, hanem saját anyanyelvünk is megújulásra szorul. Találunk azonban jó néhány olyan verset is, amelyek nyelvezetükben megőrzik a klasszikus imaszövegek szóhasználatát. Példa

lehet erre Molnár Krisztina Rita már említett szövege, a *Pogány asszony imája* vagy Szabó T. Anna *Az ég zsolttára* című verse.

– Egy éven keresztül olvasta a versimákat. Mennyire hatott ez az ön imádságaira?

– Nagyon sokat jelentettek, sokkal tudatosabban kezdtem el gondolkodni a saját imaéletemről. Ezeket a szövegeket olvasva saját dilemmáimra ismertem, ami nem véletlen, hiszen az irodalmi műveknek az a célja, hogy önreflexióra készítsenek.

■ BODA ZSUZSA

Fohász aszály idején

Magazinunk is foglalkozott már vele: 2022 nyarán a sok súlyos gond mellett sosem tapasztalt aszály is sújtja az országot. Kiszáradt tavakról, kiégett legelőkről, megsemmisülő természetről, példátlan károkról olvasunk. A forró várost elhagyva a természetben mindenütt látjuk a jeleit, hogyan sóvárog esőért a teremtett világ.

Emberek és állatok számára egyaránt keserves szenvedést okoz a hőség, a szárazság. Amibe talán bele sem gondolunk – olvasom egy cikkben –: szívet tépő, ahogy az erdei vadak kétségbeesetten keresik a vizet. Ahol maradt is valami kis pocsoló,

KÉPUNK ILLUSZTRÁCIÓ - FOTO: CZEGLÉDI ZSÓTT / MTI

az felmelegedett, és az elszaporodott baktériumok miatt fertőző, így például golyák lelték halálukat egy bányató posványos vize miatt. Amit a mezőgazdaságban, az erdőgazdálkodásban dolgozó szakemberek tudnak, megtesznek – de így is sok élet esik áldozatul a szárazságnak. Sok mindenre képes az ember, de esőt nem tud hullatni a felhőkből, a tűző napot sem tudja eltakarni. A Teremtő kezében vagyunk mindannyian. Ember, állat- és növényvilág várja a felüdülést.

Magunkra nézve mit látunk? Nehéz évekre még nehezebb jött. Gondok, aggodalmak felhői álltak össze felettünk, és ezekből nem szomjoltó eső, hanem vészjósló villámok érkeznek. Mi lesz holnap – tesszük fel a kérdést, tanulva a leckét, hogy huszonnégy óra terhét cipelni, jó döntéseket hozni, előrelátóan cselekedni most különösen nehéz. Lelkünk kiszáradása ellen kell tehát azonnali orvosságot keresnünk, hogy képesek legyünk szembenézni és megküzdeni a már ismert vagy a még aggasztóbb, ismeretlen problémákkal.

Isten megígérte, hogy aki éltető vízért fohászodik hozzá, annak megadja. A teremtett világról nem feledkezik meg, áldását nem vonja meg tőle. Szomjúságunkban máris teletölthetjük poharunkat: nem néma Istenünk van! Szól hozzánk, és várja válaszunkat!

„Ha rendelkezéseim szerint éltek, parancsolataimat megtartjátok, és teljesítitek azokat, akkor esőt adok nektek a szokott időben, a föld megadja termését, és a mező fája is megtermi gyümölcsét.” (3Móz 26,3–4) „Az a föld pedig, ahova most átkeltek, hogy birtokba vegyétek, hegyes-völgyes föld, az égből hulló eső vize itatja.” (5Móz 11,11) Mennyei Atyám, te látod, hogy már kifogyott minden tartalékunk. Add nekünk Élő Vizedet, amelyet elkészítettél. Fordítsd szívünket a gondok és a kérdések felől a megoldásra és a válaszra, Jézus Krisztusra! Általa tudunk létezni és bizni, tőle kapunk erőt, hogy hordozzuk a gyengébbeket is. Adj nekünk gyümölcsstermő időt, hálás szívet, hogy nem vagyunk egyedül a világban! Olyan sok jót készítesz nekünk, ne engedd, hogy tönkretégyük és pusztulásba vigyük a világot!

Így szól az Úr: „És adok reájok és az én magaslatom környékére áldást, és bocsátom az esőt idejében; áldott esők lesznek.” (Ez 34,26; Károli-fordítás) Ezen a nyáron is mennyi áldást adtál, Atyánk! Végre találkozhattunk a Szélrózsán, és megoszthattuk az örömet, hogy Isten országa közöttünk van. Áldást adtál nekünk az együtt töltött napok során igéddel, friss vízhez hasonlóvá vált, ahogy egymás hite által erősödöttünk a beszélgetésekben. Magasztalunk azért, hogy ilyen bőkezűen ajándékoztál meg minket!

„...[Isten] bár nem hagyta magát bizonyág nélkül, mert jötevők voltak, a mennyből esőt adott nektek és termést hozó időket, bőven adott nektek eledelt és szívbéli örömet.” (Ap-Csel 14,17) Tanúid lehettünk egy vendégsze-

rető városban, Gyulán, ahol mindenki tudta, hogy itt evangélikusok gyűltek össze, és dicsérték az Urat, amiért megtartott, és velünk van mindennap. Téged hirdettünk szóval, énekkel, derűs jelenlétünkkel.

„Egek, harmatozzatok onnan felül, és a felhők folyjanak igazsággal, nyílják meg a föld, és viruljon fel a szabadulás, és igazság sarjadjon fel veled együtt; én, az Úr teremtettem azt.” (Ézs 45,8; Károli-fordítás) Add nekünk, Atyánk, a szabadulást és az igazságot, kérünk! Rád tekintünk, amikor nem látjuk az utat, nem értjük a miérteket, amikor minden összekuszálódik. Szabadíts ki bűneinkből és a halál köteleiből, a hitetlenség fojtásából, és tisztíts meg.

„...az a föld, amely beissza a gyakran ráhulló esőt, és hasznos növényt terem azoknak, akik számára művelik, áldást nyer Istentől...” (Zsid 6,7) Istenem, köszönöm neked, hogy annyira szeretsz, hogy Fiadat elküldted és odaadtad értem! Ő az Élő Víz, vágyom vigasztaló, tanító, bátorító szavadat. Csak általa lehet az életem termő; add, hogy minden képességgemmel téged szolgálhassalak! Benned találok meg az igazi boldogságot, áldj meg engem és minden lelket, aki szomjazik 2022 aszályos nyarán. Ámen.

■ STIFNER-KÓHÁTI DOROTTYA

Induljunk útnak Jézus szavaival!

Egy szabadtéri bibliaolvasó alkalom margójára

Népszerű teológia rovatunkban ez alkalommal rendhagyó módon gyakorlati tartalommal jelentkezünk: szabadtéri igemeditációs séta elméleti és gyakorlati leírását adjuk közre. **Áldott töltekezést!**

Nyáron szívesen töltjük időnket a szabadban. Szabadság idején felszabadulunk arra is, hogy kicsit másként tekintsünk körbe a világban, és más nézőpontból tekintsünk saját ügyeinkre is. Bár sok mindent megérthetünk a minket körülvevő világ szemlélése vagy értékes találkozások, tevékenységek által is, jó tudni, hogy a szabadság – vagy éppen csak rövidebb szabadidő – alkalmával a Biblia olvasására is felszabadulhatunk.

A rendszeres igeolvasás és igehallgatás mellett ilyenkor talán szokatlanabb alkalom is az igében való elmélyedésre hívunk akár saját gyülekezetünk vagy éppen egy tábor, esetleg egy konferencia keretében.

GYAKORLATI TUDNIVALÓK

Eredetileg egy nyár eleji konferenciára készítettem el németül ennek az igemeditációs sétának a vázlatát. Ezt szeretném most megosztani az *Evangelikus Élet* olvasóival. Az útleírást és a gondolatsor alapját képező igék szövegét a *Máté evangéliumáról* szóló konferencia utolsó délutánján két külön lapra nyomtatva osztottam ki a résztvevőknek. Kiki a saját tempójában, legtöbbször egy bő órát a kertben töltve gondolták végig a leírtakat, majd egy újabb bő órában nyílt lehetőség szabadon választható kreatív

tevékenység segítségével elmélyülni és továbbgondolni a számunkra megfogalmazódó üzenetet, tanulságokat.

A sétát a legtöbbször önállóan végezték, de volt, aki inkább házastársával vagy kollégájával kelt útra. A közös alkotási után pedig mély és sokszínű beszélgetés bontakozott ki, ahol az egyénileg olvasott bibliai szövegek és a hozzájuk kapcsolódó reflexiók is közös kincscsé váltak.

Azon túl, hogy az itt közölt szöveget akár egészen csekély változtatásokkal vagy megfelelő tartalommal „újrátöltve” egy gyülekezeti hétvégén is fel lehet használni, azért is teszem közzé a *Népszerű teológia* rovatban, mert valamilyen szinten példázta, mi minden tartozhat a teológus – legyen bár lelkes vagy hit-tanár – kompetenciáiba. ►

A gondolatsor összeállítását megelőzi ugyanis egy elmélyült és kortörténeti-szövegértelmezési háttértudásra is alapozó, figyelmes bibliaolvasás, de olyan, leginkább a valláspedagógia területén otthonos megfontolások sora is, amelyek az egészséges és tapasztalati tanulás vagy éppen a reflexió támogatásának szempontjain tájékoznak.

E sajátos „útleírás” elkészítését, de a kreatív, saját reflexiókat is mozgósító műhelymunkát vagy a tapasztalatmegosztás körét is oly módon kell megvalósítani, hogy mindezt az ige és a ránk bízottak iránti alázat és tisztelet vezesse amellett, hogy a résztvevőkkel a lehető legmegfelelőbbben kommunikáljunk formai és tartalmi tekintetben egyaránt. Ne felejtsünk el az utolsó állomáshoz szoltárverseket kitenni.

CÉLSZERŰ TEOLÓGIA

A *Népszerű teológia* rovatcím mellé a magam számára egy másik szókapcsolatot is megfogalmaztam: a „célszerű teológiát”. Ez is többféleképpen értelmezhető. A teológiát művelők szívében mindig is munkáló gondolat, hogy a teológiai kutatómunka és a teológia tanulása is célorientált, végső soron Isten üzenete megértésének, megélésének és továbbadásának céljaiba illeszkedik, számomra olyankor különösen is érzékelhetővé válik, amikor a megszerzett teológiai is-

meretek a gyakorlati munkában is kamatozhatnak.

A konferencia végéhez közeledve, amikor már negyedik napja tanulmányoztuk *Máté evangéliumának* részleteit önkéntes egyházi szolgálók körében lelkész kollégák vezetésével, a résztvevő közösség tagjainak figyelmét ezzel a tanítványi tapasztalatokra építő olvasmányosorral és az ószövetségi zárandokok tapasztalatainak továbbgondolásával és továbbimádkozásával is saját küldeté-

sünk, mai kérdéseink és kihívásaink felé szerettem volna fordítani. Bízom benne, hogy annak is, aki ezt a gondolatsort a hozzá tartozó igékkel együtt akár otthon, a saját kertjében vagy éppen vízparton elolvassa és továbbgondolja, sikerül saját maga és a rábízottak számára is építő üzenetre lelnie.

ÚTLEÍRÁS

1. Lépjen ki az épületből! Tekintsen körbe! Lélegezze be mélyen a friss levegőt! Hallgassa a madarak énekét! Érezze a napsugarak melegét! Ezernyi színben pompázik a kert! Nézzon fel a felhőkre és a fákra! És a tó lágy hullámaira! Úgy ragyog ránk a nap ma is, mint a tanítványokra, amikor először találkoztak Jézussal Galileában.

Olvasmány: Mt 4,12-17.

Jézus végigcsinálta a pusztai böjt negyven napját. De szörnyű hírt kap: Keresztelő Jánost börtönbe vetették. Hazaindul Galileába. Názáretben rokonaival és ismerőseivel is találkozhat. Emlékek sorjáznak benne. De továbbmegy Kapernaumba, a Galileai-tenger partján fekvő nyüzsgő halász- és kereskedővárosba. Mi is egy városzéli tóparton állunk. Itt gondolkodunk el Jézus szavain és tanítványainak tapasztalatain.

„A nép, amely sötétségben él, nagy világosságot lát, és akik a halál árnyékának földjén élnek, azoknak világosság támad.” Jól érezzük magunkat a fényben. Ha süt a nap, minden szép és jó! De a sötétség

félelmetes, riaszt bennünket. Ám ha belegondolunk, a fény és a sötétség kontrasztja nélkül nem is láthatnánk a színeket s a minket körülvevő világot. Ha a napsugarak nem törnének meg a tárgyakon, és egy részük nem verődne vissza róluk, semmit sem látnánk e szépségből. Ugyanígy szükségünk volna hiányuk megtapasztalására ahhoz is, hogy igazán értékelni tudjuk a fényt és az életet. De hogyan viszonyulunk saját és közösségi életünk árnyoldalaihoz? Honnan várjuk a fényt, a világosságot?

2. Sétáljon le lassan a tópartra! Üljön le vagy álljon meg valahol a fűben! Érintse, simítsa is meg a fűvet kezével vagy a talpával.

Olvasmány: Mt 4,18–20.

Hálók. A megélhetés biztosítékai. Minden este és reggel használt eszközök. Évezredek óta segítik a halászok munkáját. A hálók elhagyása a biztos szakma, a létbiztonság garanciájának feladása. Elhagyni a vízpart selymes fűvét, hogy a szárazföld köves útjait tapossák inkább? A tanítványok meghallják a hívást, és azonnal követik a Mestert. Volt olyan idő, amikor én is így vállaltam a hívást? Vannak-e ma is kihívást jelentő helyzetek, lehetőségek az életben? Fel tudom-e vállalni a kihívásokat is Jézussal? Félre tudom-e tenni a biztonságos megszokásokat, hogy kövessem őt?

3. Környezetünkben mások is otthonra találnak: madarak dalolnak hajnaltól napestig, a tónál békák kuruttyolnak, hattyúk pihennek a vízen. Estéknént egy nutria is erre jár, fejünk fölött denevérek cikáznak, olykor macskák is meglátogatnak bennünket.

Olvasmány: Mt 8,16–20.

Estéknént pompásan kivilágítjuk az utakat és az épületeket. A sötétség még manapság is veszélyesnek tűnik. De mélyen aludni csak sötét szobában tudunk. „...odalépve így szólt hozzá egy írástudó: Mester, követlek téged, bárhová mégy. Jézus ezt mondta neki: A rókáknak barlangjuk van, és az égi madaraknak fészük, de az Emberfiának nincs hova fejét lehajtania.”

Van, amikor otthon maradni is kihívást jelent. Ma különösen is sokan vannak, akiknek otthon nélkül kell álomra hajtaniuk a fejüket. Mit tanulhatunk tőlük? A velük való találkozásból? És mit a fedél nélküli Jézustól?

4. Sétáljon lassan a part széléhez. Szemlélje a tavat! Sötét és mély. Változatos hullámokkal loccsan a part menti homokpadra. Ha kajakba szállunk, vagy úszunk, megtapasztaljuk szabadságunkat. De ha a hullámok tornyosulnak, és messze a kikötő, egészen kicsik és kiszolgáltatottak vagyunk. Ha hirtelen vihar kerekedne, fenyegető volna, de most nyugalmat áraszt, a tó felől érkező lágy szellő körülölel, felüdít, hálaadásra hív.

Olvasmány: Mt 8,23–26.

„Ne féljete!” Ismerjük a bibliai mondást. De újra és újra meg kell hallanunk!

5. Tegyen néhány lépést a part mentén!

Olvasmány: Mt 8,28–29.

A megszállottak, akik sírboltokban laktak, maguk is megrémültek. Érzik Jézus erejét! Jézus pedig megmenti őket. Ő Úr a mi félelmeink felett is, de a saját és a másoknak okozott fájdalmak felett is. Fogjunk meg pár kavicsot, és hajtsuk őket messze a tóba. Hadd sejsük meg így is, micsoda hatalmas biztatás rejlik a zsolttár mondatában: „Amilyen messze van napkelet napnyugattól, olyan messzire veti el vétkeinket.” (Zsolt 103,12)

6. Induljon tovább, távolodjon most el a tótól! Hatalmas fák alá ér.

Olvasmány: Mt 10,1.29–31.

7. Sétáljon vissza a teraszra. Üljön le egy pillanatra.

Olvasmány: Mt 18,1–5.

Mit jelenthet ez? Milyenek is a gyermekek? Írja rá a válaszait egy lapra!

8. Sajnos sokszor nem úgy sikerülnek a dolgok, mint szeretnénk.

Olvasmány: Mt 18,21–22.

Gondoljon vissza a sétára! Hozhat magával apró szimbólumot a természetből, amely a séta üzenetére emlékezteti. Az épületbe belépve a teremben lehetséges lesz arra,

hogy ezt a kis szimbólumot elhelyezze. De lehetőség lesz arra is, hogy a kített lapokon található zsolttárolat végiggondolva párbeszédbe kerüljön velük, imádsággá lehetnek az ön számára is. Ha szeretné, akár illusztrálhatja is őket rajzzal, montázzsal vagy egy-gondolattal, de összefoglalhatja gondolatait versben vagy imádságban is.

Gondolkozzon tovább, és alkosszon szabadon! Az alkotások bemutatására, gondolataink megosztására egy beszélgetőkörben lesz lehetőség. Jézus mondja: „...veletek vagyok minden napon a világ végezetéig.” (Mt 28,20)

■ BALOGNÉ VINCZE KATALIN

A szerző az Evangélikus Hittudományi Egyetem Valláspedagógiai Tanszékének tudományos segédmunkatársa

Az igehirdetés magányából az igehirdetés közösségébe

Hogy ki hogyan készül az igehirdetésre, az mindenkinél máshogyan néz ki. Én olvasni, jegyzetelni, zenét hallgatni s közben sokat imádkozni szeretek. Ez nem alkotói magány, az igehirdetésre készülve az igehirdető is alakul.

Az viszont vitathatatlan, hogy közben emberileg nézve egyedül vagyok. Az is ritka (bár hála Istennek, mostanság egyre gyakoribb), hogy a templomkapuban

Ezen két alappillér alapján viszont azt is gondolom, hogy akkor az igehirdetés nem magányos szolgálat, melyet teológiai súlypontok alapján másokért (magunkért is?) végzünk, hanem olyan szolgálat, melyben a közösségünk Istennel és egymással narratív testet ölt. Az igehirdetés így már nem elmondott szó, hanem élő, ható, formáló ige, mely ön- és közreflektív.

amelynek aznapi darabját „én követtem el”. Beszélgetés kezdődött. Aznap reggel még nem olvastam a *Napi igét*; mióta gyerekeim vannak, este, altatás után a csöndben szoktam elolvasni. S mivel már közel egy éve leadtam a kért meditáció szövegét, hirtelen azt sem tudtam, hogy miről, melyikről van szó. Mióta hetente prédikálok, azóta általában csak az utolsó pár igehirdetésemre emlékszem élesen, meg egy-egy kiemelkedőre.

De aztán lassan az agykerek forgásba lendültek, s már nem is a meditációról, hanem az Istennek bennünk és velünk végezett munkájáról beszélgettünk. Mesélt a néni az életéről, arról, hogy hol volt presbíter, mit élt meg a szolgálatban, és hogy erre hogyan világított rá neki a meditáció, melynek én nem alkotója, hirdetője, csak megfogalmazója voltam. Ráadásul nem is közvetlenül, tradicionális csatornán keresztül, „csupán” egy kötet lapjairól olvasva. (Lásd az imént említett 2. pontot.)

Nem ismertem a hölgyet korábban. Beszélünk-e még a jövőben? Mivel magánszámra hívtam, kétlem. Mégis történt valami. Az univerzum fordult körbe egy bibliai ige s az arra épített áhítat körül. Mert az igehirdetés magánya hirtelen a hirdetett ige közösségévé vált.

A lelkész készül. A lelkész elmondja. De valósággá csak bennünk, közöttünk válhat! Ha te nem hallod meg, akkor a falnak is beszélhetnék – ez az üres templomok relevanciája? Ha te nem hallod meg, akkor én is rosszul értem?

Ha az istentisztelet közösség, akkor az ige tanulmányozása, megértése e közösség alapja. Lehet, hogy ebben oroszlánrésze a lelkésznek van – legyen is! –, de gyülekezet nélkül üres beszéd, nem pedig kapcsolat. Kereszténységünk pedig többsikű *communio*. És minden visszacsatolás segít, hogy a lelkész ne egyedül menjen a szószékre, álljon ott, és jöjjön le onnan. Hisz gyülekezeteiben él az egyház!

■ FARKAS ERVIN

Az írás a *Kötőszó evangélikus közéleti blogon* jelent meg július 27-én.

FOTÓ: OBUDÉV.HU

megállva a kézfogásnál elhangozna valami. A legtöbbször csak a „jó volt”, „szépen beszélt a tisztelendő” érzék visszacsatolásként, na meg sok esetben beszélünk arról, hogy vajon hangosítás híján volt-e a lelkész hangképző szerveiben kellő decibel.

Vagyis: a lelkész egyedül megy a szószékre, egyedül van ott, egyedül jön le onnan. És ezért bizony súlyokat is hoz el onnan...

Pedig ortodox lutheránusként meggyőződésem, hogy 1. az istentisztelet nem a lelkész tartja, hanem Isten tartja értünk, s nem egy alkalom a héten, hanem a gyülekezeti életünk csúcspontja; 2. az igehirdetésre készülhet az ember, de igehirdetéssé nem emberi erő teszi a leírt vagy elmondott szöveget, az a Szentlélek kegyelmén keresztül valósul meg, illetve válik valósággá.

Minap felemlő élményt kaptam. Gyülekezetünk fiatal tagjai autózkozmetikával foglalkoznak, örömmel hagytam náluk a szolgálati autót ráncfelvarrássra, s a templomban pakolgatva vettem észre, hogy a slusszkulcs bizony nálam maradt. Csörgött a telefon. Rá se néztem, szinte biztos voltam benne, hogy a slusszkulcs miatt keresnek: „Helóka – szóltam a készülékbe –, kulcs, igaz?” Nem várt női hang felelt: „Erős vár a mi Istenünk! Én Farkas Ervin lelkészt keresném.” Hebegve-habogva kértem elnézést a hangja alapján vélelmezhetően idősebb testvértől, s közben majd elsüllyedtem szégyenemben.

Mint kiderült, a hölgy, aki jó pár évtizeddel többet látott már ebből a világból, mint jómagam, a *Napi ige* sorozat, illetve a *Szeretettforrás – Lelki útravaló az év minden napjára* áhítatsorozata miatt hívtam,

Hithűség és áldozatkész szeretet

A Fébé–diakonisszák szolgálata a felozlatásig

A pozsonyi és a győri diakonisszáközösség megszületése és a trianoni békediktátumot követő fennmaradása nagyban hozzájárult az evangélikus diakonisszazozgalmak további kibontakozásához. Pauer Irma egykori misszionáriusnő Raffay Sándor evangélikus püspök támogatásával alapította meg 1924-ben a Fébé Evangélikus Diakonissza Nőegyletet. A piliscsabai anyaházban élő közösség mindvégig szoros kapcsolatot ápol a korábban létesült anyaházak testvéreivel, valamint a németországi intézményekkel.

Pauer Irma 1879. június 5-én született Kőszegen Pauer Ferenc és Weimar Borbála gyermekeként. Már fiatal lányként elhatározta – összhangban édesanyja szándékával –, hogy az Úrnak fog szolgálni, és embertársait is elvezeti hozzá.

MIELŐTT MEGALAKULT A FÉBÉ

Az evangélikus belmisszió a századfordulón hazánkban még kezdetleges volt, ezért Pauer Irma a református belmissziói

munkához csatlakozott. Először a Lorántffy Zsuzsanna Egyesület budai fiókegyeletében tevékenykedett, majd a németországi Malchenben folytatott bibliatanulmányokat. Miután Freienwaldében elvégezte a belmissziói tanfolyamot, 1903-tól a Bethánia Egyesület női titkára lett, de részt vett az Országos Belmissziói Egyesület munkájában is.

1905-től két éven át a Bethesda Kórházban szolgált. 1907-ben belépett a Filadelfia Diakonissza Szövetségbe, ahol három évvel később vezető testvérré avatták. 1911-ben azonban kilépett, mert úgy érezte, a misszióban nagyobb szükség van rá. ►

Betegápoló diakonisszák

Wiesbadenbe utazott, hogy felkészüljön a külmissziói szolgálatra. Még ebben az évben Egyiptomba ment, ahol részt vett a mohamedán gyermekek tanításában, az asszonyoknak és leányoknak tartott bibliaórák vezetésében, valamint a háremek nőtagjainak keresztyén hitre térítésében.

Magyarországra hazatérve továbbra is kapcsolatban maradt a wiesbadeni központtal. Itthon a Magyar Evangéliumi Keresztyén Missziói Szövetség bizottsági tagja lett, majd a Bethánia Egyesület titkáráként és diakonisszájaként szolgált. A szemléletmódbeli különbségek és a felekezeti ellentétek miatt azonban hamarosan kilépett az egyesületből. Huszonhárom diakonissza társa követte őt; velük alapította meg 1924. december 8-án a pietista szellemiségen alapuló Fébé Evangélikus Diakonissza Nőegyletet. A név egy páli mondatra utal: „Ajánlom nektek nőtestvérünket, Fébét, aki a kenkhereai gyülekezet szolgálója: fogadjátok be őt az Úrban a szentekhez illően, és álljatok mellé minden olyan ügyben, amelyben szüksége van rátok, mert ő is sokaknak lett pártfogója, nekem magamnak is.” (Róm 16,1–2)

SERÉNY KEZEK, TEVÉKENY MINDENNAPOK

A nővérek a Pauer Irma által még 1916-ban vásárolt piliscsaba-klotildligeti házba költöztek, ahol a belmisszióra alapozva éltek hivatásuknak. Sok megrendelést kaptak a gyülekezetektől. Kézműves munkáik egy részét géppel kötötték, sokan pedig festettek, égetett tárgyakat, karácsonyi ajándékokat vagy rafiamunkákat készítettek. Mindeközben tanulták a betegápolást, és egymáson gyakorolták az elsősegélynyújtást. Rendszeresen részt vettek a karácsonyi vásárokon, és állandó programmá váltak a nyári konferenciák. A nővérek segédkeztek emellett az imahetek, vasárnapi iskolák és evangelizáló órák lebonyolításában is.

De nem csak otthonokban szolgáltak a diakonisszák: két évig dolgoztak a Telepy utcai kiegészítő kórházban. A külső állomások száma is gyarapodott, 1926-ra már a nyíregyházi Élim-szeretetotthonban, Székesfehérváron, Rákoskeresztúron és Pihenőpusztán is szolgáltak testvérek. Ugyanebben az évben a diakonisszák csatlakoztak a Mária Dorotyta Egyesület által szervezett gyermeknyaralathoz is.

Klotildligeten 1927. augusztus 18–21. között lezajlott az első Fébé-leánykonfe-

Dr. Farkas Mária és a diakonissza testvérek a műtőben

rencia, 1928. február 29-től pedig a betegápoló tanfolyamot végzett testvéreket áthelyezték az óbudai Margit Kórházba. A diakonisszák közül az évek során néhányan szülésznői vizsgát is tettek.

Az első években az egyesület szert tett egy lábhajtásos nyomdagépre is, így kezdetét vehette a vallásos iratok terjesztése. A nyomdát először a klotildligeti Sion villában helyezték el, de a sok megrendelés miatt idővel bővítésre volt szükség. Raffay Sándor püspök ekkor rendelkezésükre bocsátotta a pesti egyház Damjanich utcai épületét, ahova 1928-ban költöztették át a gépeket.

Pauer Irma 1929-ben, életének utolsó évében vásárolta meg a Hűvösvölgyben a diakonisszák számára azt a gyermekszanatóriumnak szánt, de félbehagyott, kétemeletes épületet, amely később anyaházaként működött. Emellett a Hidegkúti úton vásárolt egy panziót is.

Trauschenfels Elza (1886–1938) főnöknő vezetése alatt a diakónia tovább bővült. Az egyesület az évek során több új ingatlanra is szert tett, valamint árvaházat alapított a klotildligeti Béthelben. A Damjanich utcai nyomdával szemközi épületben a diakonisszák bolthelyiséget

béreltek, és megnyithatták az anyaház könyvkereskedését.

A Magyar Államvasutaktól utazási kedvezményt kaptak a diakonisszák, így az ország számos településére eljutottak, hogy hitmélyítő szolgálatot lássanak el. 1934-ben Bonyhádon, Albertiben, Irsán és Hódmezővásárhelyen is szolgáltak testvérek: főként evangelizáló órákat és vasárnapi iskolát tartottak, valamint beteget látogattak.

Az egyesület a harmincas években csatlakozott a délkelet-európai diakonisszaházak évente megrendezett konferenciájához. A Fébé-anyaház szoros kapcsolatban állt nemcsak a hazai testvérintézményekkel, hanem a külföldi anyaházakkal is. A vezetőség tagjai többször ellátogattak Németországba, hogy tanulmányozzák az ott létesített diakonissza-anyaházak és belmissziói intézetek működését. Jártak többek között Kasselben, Kaiserswerthben, illetve az ausztriai Gallneukirchenben is.

1935-ben az egyesület bekapcsolódott a wiesbadeni misszióba. 1937-ben az egységes diakonisszaképzés anyaga is elkészült, amely elméleti és gyakorlati oktatást egyaránt tartalmazott.

VILÁGHÁBORÚTÓL FELOSZLATÁSIG

Az elhunyt Elza testvért főnöknőként a sebész szakorvos dr. Farkas Mária (1898–1990) követte. Abban az időszakban töltötte be a vezetői tiszteket, amely a Fébé történetében a legnehezebbnek bizonyult. Ennek ellenére a diakonisszák megtartották éves konferenciáikat, valamint a negyvenes évek elején leány-népfőiskola indítására is lehetőségük nyílt.

A háborús viszonyok súlyosbodásával az állam egyre több diakonisszától követelte meg a betegápolói diplomát, így a vezetőség szükségét látta belépni a Betegápolók Országos Szövetségébe. Farkas Mária főnöknő maga is részt vett orvosoknak rendezett továbbképzésen. Mindeközben egyre több árván maradt vagy szegény családból származó leány lépett be az egyesületbe, így a diakonisszák létszáma is gyarapodott, ezért szükségessé vált az anyaház bővítése; az új szárnyat 1941 márciusában avatta fel Zulauf Henrik, a Fébé vezető lelkésze.

1943-tól kezdve az országot egyre inkább érintő harcok miatt a testvérek fő feladatává a betegápolás, valamint az árvák és a szegények gondozása vált. A nővérek szolgálatát ez idő alatt a szűkös anyagi helyzet mellett a rossz közellátási viszonyokból fakadó nélkülözés is tovább nehezítette.

A Margit Kórházban szolgáló nővéreket a harcok elől Balatonboglárra és

Igés lapokat készítő diakonisszák

Lengyeltóti helyezették át. A Fébé diakonisszái 1944-től a Svéd Vöröskereszt munkájában is részt vettek, 1945–1946-ban pedig néhányan a Sztehlo Gábor embermentő evangélikus lelkész által működtetett otthonokban segítettek.

A háború az egyesület anyagi javai-
ban is rengeteg kárt okozott. Ország-
szerte több intézményüket érte bom-
batámadás, könyvkereskedéseiket és

papírüzleteiket kifosztották. A tragikus helyzetet csak még fájdalmasabbá tették a személyi veszteségek. A diakonisszák közül Huszár Margit testvér mártírhalált halt, mikor egy golyó szíven talált.

A háború utáni évek viszonyai, a nélkülözés szűkítették a szeretetszolgálat lehetőségeit, de a sanyarú körülmények között is folytatódott a nővérek munkája.

1951-ben az egyházi egyesületeket, így a Fébé-diakonisszák közösségét is feloszlatták. A testvérek egy része az egyház intézményeiben maradhatott, többségük azonban civil munkahelyeken talált magának állást. Az 1990-es években néhány idős diakonissza visszatért az újrainduló egyesületbe. Főnöknőjüknek Túrmezei Erzsébet diakonissza költőnőt (1912–2000) választották; az ő halála után Taschner Erzsébet (1923–2010) lett a vezető. Az idős testvérek számára nagy reménységet jelentett három fiatal leány diakonisszává szentelése, ők azonban rövid idő elteltével más életcélokat tűztek ki maguk elé. A diakonisszaszolgálat teljes mértékű újjászervezése ezért utánpótlás hiányában elmaradt.

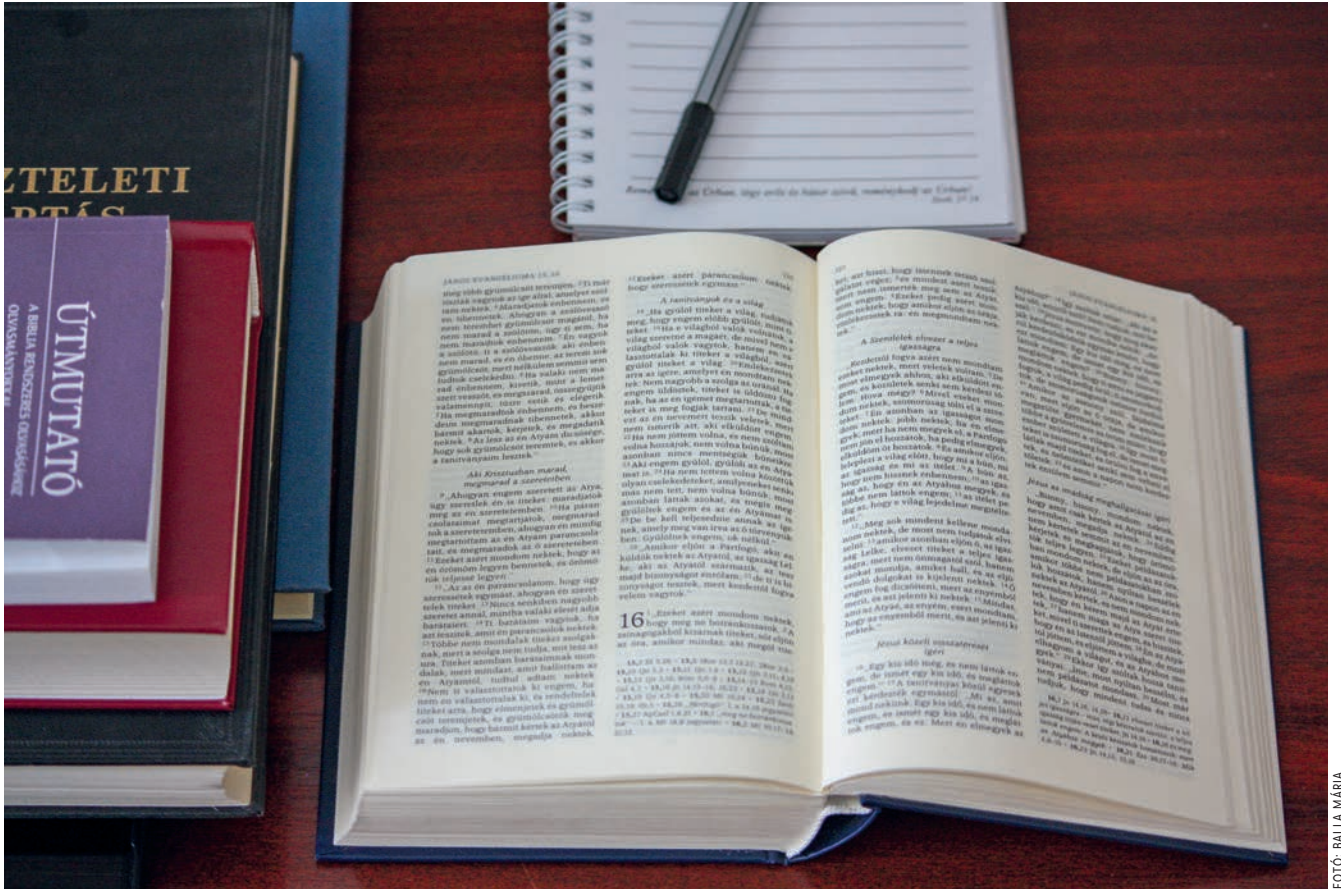
■ KONDOR BOGLÁRKA

A szerző az Evangélikus Országos Múzeum múzeumpedagógus-tárlatvezetője, az Eötvös Loránd Tudományegyetem Történelemtudományi Doktori Iskolájának PhD-hallgatója

Festető testvérek

A FOTÓK FORRÁSA: EOL, FÉBÉ - 2020-BAN BEADOTT IRATOK

FOTÓ: BALIA MÁRIA

Isten szava?

Pár hónapja kaptam egy e-mailt. Írói azt szerették volna felmérni, hogyan gondolkodom arról, hogy a Bibliát Isten igéjének nevezzük. Rögtön adtak is két válaszlehetőséget, sőt rögtön el is helyeztek engem az egyik rekeszben. Elkezdtem gondolkodni a válaszon, de rájöttem, hogy sem a kérdésfeltevésükkel, sem a készen kapott megoldási lehetőségekkel nem tudok mit kezdeni – és Hobóval szólva: ha rossz a kérdés, nem jöhet jó válasz (bocsánat a levél íróitól, de tényleg ezt éltem meg).

Ugyanakkor az alapkérdés izgalmas: mit jelent, ha Isten igéjének hívjuk a Biblia szavait? Megpróbálok erre valamiféle választ adni, amely messze lesz a teljeségtől, de talán segít közelebb lépni a válaszhoz. Előtte azonban hadd meséljek el két történetet!

KÜRTÖSKALÁCSBESZÉD

Egyszer álmomban nagy közönség előtt kellett beszélnem. Ez lelkésként és tanárnaként nem meglepő, de akkor egy fel-

adatomban volt: arról beszélek, amiről akarok, ami teljesen belülről fakad, nincs semmiféle igeszakasz vagy téma megadva.

Nagy buzgalommal mentem föl a pulpitusra, hogy „kiöntsem a lelkemet”, és elkezdtem beszélni. És miközben álomban szónokoltam, elkezdtem érezni, milyen ócska, unalmas, sablonos szövegeket pufogatok, olyan igazi „Oravec Coelho módra”; a Szeressük egymást, gyerekek! című szanzone mélyfilozófiai elmélkedés ehhez képest. Mint a kürtőskalács: közepén a semmi, körül ott a máz. Annnyira kínos volt, hogy felébredtem, és hangosan felröhögtem: na tessék, ennyit ér műveltség és szónoki készség – ennyit telik belőlem, ha csak magamból merítek!

A másik élmény akkor ért, amikor hallottam lelkész úgy prédikálni, hogy azt éreztem, túpontosan visszaadja az egyház hivatalos tanítását, tökéletesen igaz minden szava, csak éppen leperog rólam, amit mond, mert nem érzem mögötte őt

magát, az igehirdetőt a maga harcaival és ráismerésével. Amilyen nevetséges, ha csak önmagamról beszélek és nem Isten üzenetéről, olyan szomorú, ha Isten üzenete steril módon, élettelenül hangzik el.

TALÁLKOZÁS AZ IGÉVEL

Hol van hát az a valóság, amely egy könyvet, a Bibliát Isten szavává tesz? Hadd meséljem el, jó esetben mi történik velem, ha találkozom az igével.

Amikor elolvasok egy bibliai szakaszt, a legjobb, ha a következő kiáltás hagyja el torkomat: „Most akkor mi is van???” Nem értem, nem tudok vele mit kezdeni, azt se tudom, közöm van-e hozzá. Ez nem a Szentírás kritizálása, nem kekeckedés, hanem annak a felmérése, hogy én a 21. század elején egy más kultúrában élő emberként egész máshonnan jövök, számomra ez idegen.

Eloolvasom még egyszer. Lehet, hogy még a mondatot sem értem. Nyelvtanilag se. Jézus szerencséjére nagyon érthető,

szikár mondatokban fogalmazott, mint egy Hemingway-novella hőse, de például Pál a hevességében tudott olyan mondatokat írni, hogy ember legyen a talpán, aki elsőre meg tudja mondani, hol az alany, és hol az állítmány.

Ha ezt tisztáztam, akkor még mindig nem értem, miről szól az ige. Elolvasom az előző és az utána következő pár verset. Esetleg a teljes fejezetet. Esetleg az egész könyvet – egy páli levél nem hosszú, nem vesz el túl sok időt. Megnézek más fordításokat, vagy utánanézek a szakirodalomnak. Próbálom a költői képeket megfejteni, az első olvasót magam elé képzelni. Megkeresem az évezredek hagyományait is, a hitvallásokat, amelyek ugyanennek a harcnak a termései.

Még mindig nem biztos, hogy értem, mit akar mondani, miért mondja, és nekem mi közöm ehhez az egészhez. Talán még fel is háborodom: hogy lehet ilyet mondani? De nem dobom az egészet a sarokba. Biztos vagyok benne, hogy az értetlenségem oka nem a szövegben, hanem bennem van. Nem a Biblia mond értelmetlen vagy rossz dolgokat, inkább én nem jutottam el odáig, hogy összerakjam a képet. Küzdök és kérdezek, utánanézek, ülök mellette, tűnődöm rajta autóvezetés, séta vagy az uszodában hátúszás közben is.

És egyszer csak elkezd derengeni valami, *déjà vu-m* van: hiszen ezek a szavak épp arra a kérdésre adnak választ, amelyeket én is feltettem már, csak másként, más szövegkörnyezetben! Hiszen ez tényleg nekem és rólam szól! A kétezer éves szöveg elkezd üzenetté válni – már nem egy távoli szöveg, hanem olyasvalami, amit Isten mond nekem. Elkezdem Isten szemén keresztül látni önmagamot, a megváltást, emberi kapcsolataimat, életemet és haláloamat, mindent.

KÜZDELEMRE HÍV

Persze lehet, hogy valamit csak évtizedek múltán értek meg. Lehet, hogy máshogy értek valamit most, mint tíz éve. És van, amit soha nem fogok megérteni. De nem ez a fontos.

Értitek? Az, hogy a Biblia Isten ígéje, nem azt jelenti, hogy előre készen megadja mindenre a választ, hanem azt, hogy erre a küzdelemre, keresésre kényszerít. Mert itt tényleg jó értelemben vett kényszerről van szó.

Volt már olyan, hogy a harmincadik oldalon eldobtam remekművet, mert

nem tetszett, untam, és nyugodtan megtehettem; nem volt erkölcsi kényszer, hogy muszáj végigolvasni (kivéve a kötelező olvasmányokat, bár a feleségemen kívül senkit nem ismerek, aki mindet végig is olvasta volna akkor, amikor kötelező volt). Egy egyszerű irodalmi alkotással megtehetem, hogy azt mondom, ez vacak, nem nekem szól, nem érdekel. Isten ígéje épp attól más, hogy nem hagyja meg nekem ezt a kiskaput – nem engedi, hogy ne küzdjek vele.

Jákób harca jut az eszembe (1Móz 32). Amikor évtizedek múltán hazatér, retteg, hogy bátyja, Ézsau hogyan fogja fogadni. Egy patakparton marad egye-

re formázott, pdf-formátumú szöveg, amelyet az agyunkba töltünk, mint egy pendrive-ra. A Biblia sokkal inkább azért Isten ígéje, mert a vele való közösségre, találkozásra, „harcra” kényszerít – olyan küzdelemre, amelyben akkor nyerek, ha ő győz le engem, hogy lassan lemálljanak rólam szilárd véleménynek hitt előítéleteim, általa megváltozzon a világlátásom és az egész életem. És ezt hívjuk vallási nyelven megtérésnek.

Egyébként érdekes az is, hogy megmaradt az ige kifejezés. Más nyelvek Isten szaváról beszélnek (*Wort Gottes*). Az ige szó régen a magyar nyelvben is ilyesmit jelentett, de ma már csak egy szófaj

KÉPŐNK ILLUSZTRÁCIÓ

dül, amikor egy különleges Valaki elkezd vele birkózni – a hagyomány magát Isten vagy Isten angyalát látja a titokzatos alakban, aki nem hagyja békén. Hajnalig harcolnak, végül Jákób megsérül, élete végéig biceg, de áldást és új nevet is kap: Izrael lesz a neve.

Engem a Szentírással való találkozás erre a harcra emlékeztet. És felteszem a kérdést: mi lett volna, ha Jákób kikerüli ezt a Valakit, azt mondja, nem érdekel? És mi lett volna, ha könnyen megadta volna magát, ha – bokszyelven szólva – az első ütés után „kifekszik”? Válhatott volna-e áldássá, egy nép atyjává?

A Biblia nem azért Isten ígéje, mert szóról szóra bemagoltatja velem, mit kell hinni – az üzenet nem egy kész-

megnevezésére használjuk. De milyen jó, hogy éppen ennek a szófajnak, az ígének a jelentése az, hogy „cselekvést, történést, létezést kifejező szó”. Vagyis Isten szava azért is Isten ígéje, mert cselekszik, csinál velem valamit, és engem is aktivitásra hív: olvass, érts, keress, kérdezz, ne hagyj nekem békét!

Mit jelent hát, hogy a Biblia Isten ígéje? Azt, hogy általa Isten „küzdelemre” hív: harcolj a szöveggel, harcolj a saját előítéleteiddel, fogadd el, ha Isten megváltoztat általa – és ne hidd se azt, hogy előre kész választ kapsz, se azt, hogy ez nem rólad szól! Jézus nem papagájoknak, hanem tanítványoknak hív bennünket. De abból nem enged...

■ HEGEDŰS ATTILA

Emlékek őrei

Kacat, kincs és kuriózum egy helyen – megjelent a Credo evangélikus folyóirat idei második száma

Az emlék van, hogy éles, van, hogy homályos, néha csak rosszul felidézhető; van olyan, amelyet a család, a közösség mint legendát ad tovább; van olyan, amelyet legszívesebben elfelejtenénk, van amelyhez menekülünk a nehéz időkben – van köztük kacat, kincs és kuriózum is.

De maga az emlékezés is lehet sokféle: lehet pusztán nosztalgia, lehet traumafeldolgozás, az identitás megerősítője, megelőzés, és lehet a megmaradás eszköze is, ahogy erre Babits Mihály írása is rámutat: „Testemben egy parány sincs abból az anyagból, amiből hét évvel előbb voltam: de ugyanaz vagyok, mert emlékezem. Éppígy: ma senki sem él azokból, akik 200 éve éltek e hazában: de ugyanaz a nép vagyunk, mert emlékezünk.”

Figyelmeztetés is lehet ez az egyházak, gyülekezetek számára: mint (emlékezet-)községek a hagyományok, szokások, tanítások megőrzése és továbbadása az életben maradáshoz járul, így válik az emlékezet ápolására tett erőfeszítés megtartóerővé.

KÖZÖSSÉGI ALKOTÁS AZ EMLÉKEZET

Látva, hogy mennyi és mennyire más történelmi munka reflektál éppen az evangélikus történelmi emlékezet ápolására,

fontosnak láttuk, hogy megmutassuk őket, lehetőség szerint érintve a lutheránus identitással kapcsolatos kardinális kérdéseket is. Annál is inkább, hiszen ezek beépülve alakítják a múltunkról alkotott képünket és így a múltunkat, amely hatással van jelenünkre: hogy toleráns, egymás értékeit megbecsülni képes társadalom legyünk.

Ahogy a Credo evangélikus folyóirat 2022/2. számában Czeglédi Sándor rámutat írásában: az emlékezet a közösség alkotása, vigyáznunk kell, mit tartunk meg, és mit hagyunk (akár tudtunkon kívül is) elveszni, felelősséggel tartozunk tetteinkért. Az emlékezet és a felejtés felelősségéről, sőt a történelmi események megtapasztalásából következő kollektív élmények feldolgozásának fontosságáról (bűntudat) ír Zászkaliczky Réka irodalmi példán keresztül.

A tanulmányok ezután kronológiai rendben követik egymást azért, hogy rámutassunk ezzel is: nem ötszáz évet kell számontartanunk és megvallanunk, és nem csak Krisztus korát és Lutherét; helyünket a kétezres éves egyházban kell megtalálnunk – és megtartanunk. Korányi András fogalmaz ehhez a problémához kapcsolódóan a következőképp: „Nem adhatjuk fel evangélikus ajándékainkat és sajátosságainkat, mert azok Isten ajándékai, s túl fogják élni még mai civilizációnk – a jelek szerint egyre közelebbi – szétesését is.”

A reformáció korába vezet vissza bennünket Szakács Béla Zsolt művészettörténész. Tanulmányában az erdélyi falikronikákat mutatja be, egy olyan műfajt, amelynek igen izgalmas a funkciója, és megmaradásának kérdését sem szabad mellőznünk. Tóth Gergelynek köszönhetően a négyszáz éve elhunyt Révay Péterről, a művelt evangélikus főrendről és a korona őrzésében játszott szerepéről, illetve annak megítéléséről olvashatunk, miközben korszakos vitákról, kiváltságokról és elvárásokról is értesülünk.

A köznemes Vitnyédy István levelezéseiből olyan figura életét rajzolja fel előttünk a szerző, Károlyi Bálint, aki a politikai irodalom eszköztárát használja fel, megmutatva felkészültségét és tudását: erkölcsi példázatok, idézetek segítségével fejezi ki véleményét.

Petróczi Évának köszönhetően a német reformáció egy-egy alakja, János szász választófejedelem, Hans Daucher szobrász, Johann Heinrich Zschokke teológus elevenedik meg előttünk: életük, emléküik számunkra is eleven üzenetét megragadva.

EGÉSZEN NAPJAINKIG

A kora újkort elhagyva a 19. századhoz kanyarodunk: Csermelyi József a losonci gyülekezet egykori felügyelőjére, Búsbak Ádámmra igyekszik felhívni a figyelmet az Evangélikus Országos Levéltárban őrzött életrajza segítségével. A kéziratból megismerhetjük a losonci egyházi viszonyokat és az 1848. március 15-ei forradalom nyomán bekövetkező polgári átalakulás első intézkedéseiről kapott hírek élményét.

A Credo e számának következő lapjain már a 20. században járunk. Megismerhetjük, miként kerültek levéltárba Túróczy Zoltán püspök iratai; a dokumentumok különleges bepillantást engednek életébe, sőt a hozzá közel állók is megismerhetővé válnak, levelek, fekete-fehér fényképek telítődnek meg színekkel.

Az 1980-as évek elején jelent meg – jelentősen meghúzott, szerkesztett változatban – Sztelho Gábor memoárja, majd teljes terjedelmében idén került az olvasók kezébe a visszaemlékezés *Háromszázhatvanöt nap – Emlékek a magyarországi zsidómentésről 1944-ben* címmel, Kunt Gergely szerkesztésében. A történész lapunkban megjelenő tanulmánya arra tesz kísérletet, hogy bemutassa, mik és miért maradhattak ki a korábbi kiadásból, új fényt vetve ezzel Sztelho Gáborra, a korábbi kiadást sajtó alá ren-

dező Bozóky Évára és a kéziratra. Sztehló Gáborhoz és a gyermekmentéshez kapcsolódik Kondor Boglárka tanulmánya is, amelyben bemutatja – hatalmas interjú anyagra támaszkodva –, hogyan vettek részt a Fébé-diakonisszák a második világháborús embermentésben.

Végezetül napjainkig jutunk el: Zsugely János emlékezik meg az idén elhunyt Kabdebő Lóránt irodalomtörténészről, aki az evangélikus Jánosi István költőről szóló monográfiának is szerzője volt, s munkájával egyházunk értékőrző tevékenységéhez nyújtott támogatást.

A lap szépirodalmi, verses betétei is reflektálnak témánkra: a személyes hangvételű, vallomásszerű alkotásokban mindannyian magunkra is találunk, akkor is, amikor 17. századi költő, és akkor is, amikor kortárs szerzőink munkáit veszszük kezünkbe.

TARTALMAS EMLÉKKÖNYV

Fontos része a folyóiratnak a recenziókat közreadó *Nézőpont* című rovat. Itt ajánlót olvashatnak frissen megjelent kötetekről, amelyek szerzői közt találunk etnográfust, történészt, művészettörténészt, irodalomtörténészt, levéltarost, pedagógust, kritikust, a méltatott művek közt pedig naplót, a múlt örökségeit bemutató

tematikus kötetet, életrajzot, családtörténetet, gyülekeztörténetről s az evangélikusoknak az ország művelődésében betöltött szerepéről szóló kiadványt. Lapunkban a már ismert és elismert szerzők mellett most is helyet adtunk pályakezdő fiataloknak: érdemes odafigyelni rájuk is.

Az írásoknak és verseknek köszönhetően egy-egy élet fontos pillanata, szakasza, néhol egy teljes élet, máskor egy-egy gyülekezet, közösség elevenedik meg előttünk. S ne feledjük, az emlékezet ápolására irányuló cselekedeteinkrőlünk árulnak el a legtöbbet: hogyan viszonyulunk múltunkhoz, mit felejtünk el, mit takarunk el, és mit őrzünk féltve. Olyan, mint egy emlékkönyv: felvillannak életünk és történetünk eseményei, meghatározó mozzanatai, örömök, ünnepek, s ott húzódik mögöttük a veszteség is – de mindig kifaradnak belőle fontos képek. Ha pedig kérdeznék róla minket, azt érezzük, nem lehet felsorolással élni, mert féltő, hogy valami kifarad.

Így vagyunk történelmünkkel is: hogy miként gondolkodunk róla, az sokkal inkább saját közösségünk mentális állapotáról, mint magáról a múltunkról beszél. A mi értékrendünk, identitásunk és iskolázottságunk tükröződik benne. S ha kísérletet teszünk „helyzetjelentést” adni arról, hogy éppen mely képei előtt merengünk

leginkább, akkor ne felejtünk el arra is gondolni, hogy közben mi marad ki belőle. Lapunk is ilyesfajta emlékkönyv szeretne lenni, lenyomata annak, hol tartunk az evangélikus múlt feltárásában, milyen az evangélikus történeti emlékezet.

Erre utal a lap borítója is, amelyen számos könnyen felismerhető, ismert, felfedezésre váró, nehezen kivehető, homályos és biztosan azonosíthatatlan kép is megbújik. Jánosi Nikolett *Emlékek őrei* című grafikája (is) azt mutatja meg, mennyi minden kaphat helyet az emlékezetben: akinek sikerül kellőképpen belemélyednie a műbe, megláthatja reformátorok portréit, észrevehet kultikus színhelyeket, templomokat, freskókat, oltárképeket, liturgikus felszereléseket, felfedezheti evangélikus alkotók munkáit és akár a cseresznyéző Ordass püspököt is – számos pillanatképet az evangélikuság történelméből.

Emlékek, amelyek részei a kollektív emlékezetnek, s amelyek fontos, hogy ne váljanak érdektelenné a számunkra, hanem arra használjuk, hogy ne gyökértelenedjünk el, hogy felismerjük, van mire büszkének lennünk, sőt történelmünk kiapadhatatlan muníciója felekezeti öntudatunknak, s hogy ekként lesz a személyes múlt a közös emlékezet része.

■ Isó M. EMESÉ főszerkesztő

ID. PETER BRUEGHEL: VAK VEZÉT VILÁGTALÁNT (1568)

Titkos angyalok a Verba-tanyán

Egy adománygyűjtő program utóélete

A nyíregyházi Oltalom Szeretetszolgálat nyári tábort szervezett Noé bárkája elnevezéssel a Felzárkózó települések programba bevont nagycserkeszi és olcsvai családok számára. Közel ötven gyermek és felnőtt nyaralt június 19–23. között a kótaji Verba-tanyán. A gyermekek a 2021 adventjében egyházunk által szervezett Gyermekszív karácsonyi adománygyűjtő program képeslapakciójában is részt vettek: evangélikus szeretetintézményekben élő idősöknek szereztek szép pillanatok. Élményeikről Oláh Róbertet, egyházunk országos irodája diakóniai osztályának szakmai referensét kérdeztük.

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

– Miként foglalható össze a táborozás rövid története?

– A tábor költségeinek egy részét a Gyermekszív adománygyűjtő kampányból tudtuk finanszírozni, és ezt az összeget a nyíregyházi Oltalom Szeretetszolgálat kiegészítette adományokból és a saját forrásai terhére. A tavalyi téli egyházi kampány azért indult, hogy nehéz sorsú gyermekeknek szervezzünk programokat, amelyeken keresztül élményekkel gazdagodhatnak. Az Oltalom Szeretetszolgálat a járvány utáni leállások után az elsők között reagált a menekültválságra, így sajnos több tervezett program el is maradt. Ezért is jó, hogy sikerült a tábort megszervezni: kárpótolhattuk a gyerekeket, családokat. Személy szerint azért örültem, mert emlékszem: gyerekként nekem is a nyári élményekről kellett fogalmazást írnom szeptemberben, az első irodalomórák egyikén. Sokan voltunk olyanok, én is, akiknek igazából nem voltak nyári élményeink. Azzal telt a nyár, hogy dolgozni mentünk napszámba. A táborban erről is beszéltem a gyerekekkel. Éreztem, hogy örülnek: lesz miről mesélni a többieknek és a tanároknak a suliban.

– Hányan vettek részt a programban?

– Harmincöt-negyven gyerek jött Nagycserkeszről és Olcsváról az óvodástól a középiskolás korosztályig vegyesen. Sokan kivették a részüket korábban a képeslapok rajzolásából; illetve csatlakoztak még hozzájuk a nyíregyházi Családok Átmeneti Otthonában élő gyerekek, sőt

szülők is jöhettek. Összetett, sokszínű csoport volt, cigány és nem cigány gyerekek, szegényebbek és kicsit jobb módúak. Mindenki elfogadó volt a másikkal, és segítettek egymást végig a tábor alatt.

– Hogyan választottak helyszínt?

– A fő szempont az volt, hogy közel legyen Nyíregyházához. Szerettük volna, hogy mindenki eljöhessen, aki szeretne, és a távolság „ne ijessze meg” őket. Kótajon, a Verba-tanyán olyan letisztult, harmonikus miliőt láthattak a gyerekek, ami másfajta világ, mint amit a szegregátumban megszoktak. Nem is nagyon ismernek más környezetet, hiszen sokan a helyi általános iskolába

járnak. Így közel érezték magukat az otthonhoz, mégis más volt, mint amiben élnek. A szüleik is nyugodtan engedték el a gyerekeket, illetve voltak, akikkel jöttek a szülők is. Mindenkinek reggelit, ebédet, vacsorát és szállást adtunk a program keretében. Talán a medencét élvezték a legjobban.

– Miért Noé bárkája lett a tábor neve, illetve a napok tematikája?

– Laborczi Géza lelkész, a szeretetszolgálat igazgatója találta ki, hogy a reggeli istentiszteletek, a napközbeni beszélgetések témája Noé bárkája köré szerveződjön. Ez a bárka szimbólum, olyan mentsvárat jelöl, ami ezeket a ki-

szolgáltatott embereket összereli, és ami által eljuthatnak egy másik világba. Ad egy lehetőséget, hogy kulturális és kapcsolati tőkével gazdagodjanak, ami segít nekik átlendülni, elmozdítani őket egy másik út felé.

– Akadt, akinek már ismerős volt a téma, mert részt vett korábban hitoktatásban?

– A *Felzárkózó települések* program együttműködik a gyülekezetekkel. Van tehát, aki már jár gyülekezeti alkalmakra, bekapcsolódott a hitéletbe. Másoknak új volt, de ki-ki megtalálta, miért is fontos számára Noé mai bárkája.

– Mit tapasztalt ottjártakor a gyerekek között?

– Felszabadultságot! Nagyon volt az öröm, a hangzavar. Mindenki megtalálta magának a társát. Voltak különböző tematikus csoportok: zenei, kézműves-, színjátszó csoport. Tanultak cigány táncokat, Lakatos István koordinátorral gitározta, énekeltek. Sikertörténetek, kapcsolódási pontok az olcsvai és a nagycserkeszi gyerekek között. Este pedig már alig várták a másnapot, találgatták, mit fognak csinálni, mikor mehetnek a medencébe pancsolni. Nagyon nyitottak, közvetlenek, érdeklődők voltak. Felismerték, hogy ez a tábor többről szól: nemcsak arról, hogy most jól érzik magukat, hanem rejtett lehetőségek is vannak. Olyan útmutatást, motivációt kaptak, ami által új útra tudnak lépni. Együtt alkottak, létrehoztak valamit a négy nap során.

– Isten szeretetét, amit emberek figyelme, szeretete, törődése által kaptak, átélték ott ezek a gyerekek?

– Igen. Mindenkinél lett egy saját kis titkos anygalkája. Kihúzták ugyanis egymás nevét, akire külön oda kellett figyelniük. De persze nem tudták egymásról, ki kié. Ezek az apró törődések, figyelmességek még szebbé tették a tábort, egyfajta pluszszerepet övezett mindenkit. A zenei kívánságműsor mintájára küldhettek dalt is egymásnak, amit aztán Lakatos István játszott el az illetőnek. Kicsik-nagyok odafigyeltek a másokra: „átjött” a táborban, hogy itt szeretni kell egymást, és hogy egymás elfogadása túlmutat az életkoron és az anyagi helyzeten. Nem voltak semmiféle előítélettel egymás iránt. Mindenki szerephez jutott, egyaránt fontosnak érezhette magát.

– Az evangélikusság felé való kapcsolódásban is előrelépés ez?

– Határozottan! Olcsva evangélikus település volt, ám a történelem viharai közben sajnos ott elfogytunk. De immár elindultak az istentiszteletek, rengeteg érdeklődő van. Akik most látták, hogy milyen evangélikus közegben egy családi tábor, azokban még inkább megerősödött, hogy nagyon jó ez a közeg, és hogy meg tudják élni az Isten közelségét egy-egy ilyen táborban is. A vasárnapi istentiszteletekre nemcsak ezek a családok jönnek, hanem hozzák a többieket is. Gyerekek és felnőttek egyaránt érzik, hogy az evangélikus egyház támogató közeg, segíteni akarunk, együtt akarunk velük dolgozni. Ez is egy pluszeredménye a tábornak. Ráadásul ők egymáson is sokat tudnak segíteni, mert ezt a lelkiületet viszik tovább a következő tanévben az is-

akár más helyszínen, több résztvevővel. Sokat számított, hogy az Evangélikus Roma Szakkollégium hallgatói közül többen is részt vettek a táborban, egy-egy alkalomra eljöttek, beszélgettek a gyerekekkel. Azt a mintát közvetítik felénk, hogy lehetséges a továbbtanulás, nekik is van lehetőségük előrelépni. A program keresztül sikerült kapcsolatba lépni egy olcsvai fiatallal, Dominikkal. Laborczi Géza lelkész látta, milyen értelmes, okos fiú. Felvették egy középiskolába Nyíregyházára. Hogy ne kelljen Olcsváról bejárnia mindennap, felvételt nyert a Luther Márton Evangélikus Kollégiumba, ahol fut egy tehetséggondozó programunk is az egyház oktatási osztályával. Kaphat ösztöndíjat és egyéb támogatást, plusz foglalkozásokat, amelyek hosszú

FOTÓK: NYÍREGYHÁZI OLTALOM SZERETETSZOLGÁLAT

kolába. Összeköti őket a közös élmény, a barátságok. Közösségteremtő ereje van, amire jó visszaemlékezni.

– Fontos, hogy ne engedjék el a gyerekek, családok kezét a tábor után sem. Tervben van a folytatás?

– Feltétlenül. A gyerekeknek ez a négy nap jutalom volt, díjaztuk azt, hogy egész évben megvolt velük az együttműködés, a családokkal a kapcsolatépítés. A *Noé bárkája* egyúttal fontos alapköve is egy kiépülő rendszernek: szeretnénk továbbvinni, sőt kiszélesíteni ezt a programot az egyházban. Jó lenne minél több gyermeket összeszedni és a fókuszba helyezni, hogy nekik is jusson az, ami másnak természetes. Amit önerőből ezek a családok nem engedhetnék meg maguknak. A jövő évben is tervezünk tábort,

távon változásokat tudnak előidézni az életében. Mindez mutatja, hogy egymásra épülő rendszerben gondolkozunk, amely képes hosszú távú segítséget kínálni a hátrányos helyzetű roma és nem roma gyerekeknek, családoknak. Kulcszó, hogy valóban hosszú távon gondolkozunk. A cél az, hogy a szülőkhöz is megfogalmazódjon: a gyermekük tanulhat tovább, neki is lehet jobb élete, és azt minél korábban érdemes elkezdeni. Igazából a roma szakkollégisták is onnan jöttek, ahonnan ezek a gyerekek, mégis sikerült kitörniük. Ez kézzelfoghatóvá teszi a gyerekeknek, hogy nem is olyan távoli ez az álom. Mindezt pedig sokkal jobban veszik, ha egy hozzájuk hasonló, roma származású fiattól hallják.

■ S.- K. D.

In memoriam Detre János

(1939–2022)

Detre János 1939. július 14-én született a mendei parókián. Édesapja Detre László evangélikus lelkész-esperes, édesanyja Fazekas Elvira; apai és anyai nagyapja is evangélikus kántortanító volt. Nagy szegénységben éltek. Papgyerekként mélyen lelkébe égett a mendei gyülekezet tagjainak önzetlenül gondoskodó szeretete. A nyári szüneteket nagyszüleinél töltötte.

Az elemi iskolát Mendén végezte, az államosításig az evangélikus iskolában tanulhatott, így személyes emlékei voltak az egyházi oktatásról és nevelésről. Tízévesen a mendei gyülekezet kántori szolgálatába állt, vasárnaponként rendszeresen orgonált. Középiskolába Nagykátára járt, a Damjanich János Általános Állami Gimnáziumban érettségizett 1957-ben.

Továbbtanulási kérelmét a Budapesti Műszaki Egyetem Villamosmérnöki Karára adta be. A felvételin kiváló eredménnyel teljesített, de klerikus családi háttéré miatt műszaki pályára alkalmatlannak ítélték. Így került a budapesti Evangélikus Teológiai Akadémiára, ahol 1957–1962 között végezte tanulmányait. 1962. július 8-án Mendén ordinálta Káldy Zoltán püspök. Nyáron mendei segédlelkészként szolgált, 1962–1963-ban Pécsen volt segédlelkész, majd a budapest-zuglói gyülekezetbe kapott kirendelést. 1965 januárjától haláláig Aszód papja volt. 2006-ban nyugdíjazták, de továbbra is az aszódi gyülekezet és szeretett egyháza maradt életének az értelme.

1963-ban házasságot kötött Lilik Rozáliával. Isten kegyelméből ötvenkilenc évet élhettek együtt.

Aszódra érkezve fiatalos lendülettel vette vállára a gyülekezet építésének terhét. Megismerte a híveket, akik megszerették és elfogadták. Az iskolai hitoktatás egy tanévben sem szünetelt. Versegen és Kartalon rendszeresek voltak a szórvány-istentiszteletek. A település növekedésével lépést tartva megszervezte az újtelepi házi bibliaórákat. Ma külön istentiszteleti hely várja az ott élő híveket. Testvérgyülekezeti kapcsolat létesült Åland [az Åland-szigetek Finnország autonóm régiója a Botteni-öbölben – a szerk.], illetve a helsinki dómtemplom gyülekezeteivel. Az aszódi gyülekezetből négy fiatal követte Detre Jánost a lelkészi szolgálatban. Több lelkésznek volt principálisa és mentora.

Parókiaépítés, templomtatarozások, épület-korszerűsítés, a műemlék oltár restaurálási munkálatai, a templomfűtés

kialakítása – mindezek folyamatosan feladatot adtak számára. 1994–1997 között az aszódi evangélikus gimnázium építését vezette. Rendületlenül hitte, hogy egykori evangélikus iskolájából hozott lelkisége a Galga völgye és a környék híveinek életét is gazdagítani fogja. Az aszódi evangélikus gimnázium Detre János esperes rendíthetetlen elszántsága nélkül ma nem lenne!

1993 januárjától volt a Pest Megyei Evangélikus Egyházmege esperese. Váctól Szolnokig járta és segítette az evangélikus gyülekezeteket. Esperesi szolgálatának idején rendezték a gyülekezetek kárpótlási igényeit. 2000-tól 2004-ig az Észak-Pest Megyei Egyházmege espereseként szolgált.

Gyülekezeti és közegyházi tevékenysége mellett jelen volt a község – idővel város – közéletében is. Két cikluson át a település talán legelmaradottabb szociális helyzetben levő részének képviselője volt. Szívesen tevékenykedett az aszódi Petőfi-múzeum településtörténeti tudományos kutatómunkájában. Megírta az aszódi evangélikus leánynevelő intézet, illetve az aszódi evangélikus gyülekezet történetét. Összeállította a Galga völgyének evangélikus gyülekezeteiben tevé-

kenykedett tanítók gyűjteményét. Kutatta az aszódi családok családfáit. Aprólékosan dokumentálta az evangélikus gimnázium megvalósulásának folyamatát. Összeállította és szerkesztette az Északi Evangélikus Egyházkerület gyülekezeteinek történetét bemutató *Őrillók* című könyvet. Haláláig segítőtje volt a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának.

Detre János esperes szíve elfáradt. Ez a szív dobbant a családjáért, a gyülekezetéért – az aszódiakért – és féltő szeretettel szeretett egyházáért. Július 9-én még megvárta családtagjait. A látogatási idő lejártá előtt csendesen elment. Éjjeliszékényén ott volt az elmaradhatatlan jegyzetfüzete. Új füzetet kezdett... Ebben az utolsó gondolatok között olvasható a következő mondat: „Azért lettem teológus, hogy egy falusi gyülekezet lelkésze legyek, ahol minden öröm, minden bánat az enyém is!”

Hálásak vagyunk Istennek, hogy a helyén lehetett, és azt tehette és élhette, képviselhette és taníthatta, amire teremtette és rendelte őt az Úr, és ami az élete, öröme, mindene lehetett.

■ Ifj. DETRE JÁNOS

Országos evangelizáció

„Aki énhozzám jön, azt én nem küldöm el”

Budapest, Deák téri evangélikus templom
2022. október 8., szombat, 10–16 óra

9.45: Közös éneklés – Győri János Sámuel és családja

Köszöntés – Szemerei János, Szeverényi János

10.30: Igehirdetés – „Aki énhozzám jön, azt én nem küldöm el” (Jn 6,37) – Győri Gábor Ádám

11.30: Bibliakörök, szekciók

Győri Gábor Ádám (templom)

Blatniczky János Dániel (gimnázium, 12. terem)

Márkus János (gimnázium, 14. terem)

Széll Bulcsúné (gimnázium, 16. terem)

Id. Blatniczky János (gimnázium, 18. terem)

Blatniczkyné Hammersberg Ganczstuckh Júlia (gimnázium, 21. terem)

Győri János Sámuelné (gimnázium, 24. terem)

Matisz Jánosné Széll Éva Anna (gimnázium, 26. terem)

Győri Gábor Dávid (gimnázium, 23. terem)

Márkusné Győri Johanna (gimnázium, 28. terem)

Győri János Sámuel (gyülekezeti terem, I. emelet)

12.45: Ebédszünet

(az egyház szerény vendéglátást biztosít)

14.00: Tanúságtétel – Széll Bulcsúné,

Győri János Sámuel

15.00: Istentisztelet úrvacsorával

Liturgia – Gerőfiné dr. Brebovszky Éva

Igehirdetés – „...én pedig feltámasztom őt...” (Jn 6,39–40) – Győri Gábor Dávid

Gyermekfoglalkozás lesz a Kiskeák Evangélikus Óvoda termeiben a Keresztény Önkéntesek Szövetsége az Ifjúságért (KÖSZI) vezetésével. Gyülekező az I. emeleten.

Az alkalomra mindenkit szeretettel vár a Magyarországi Evangélikus Egyház Missziói Bizottsága.

Kérjük a testvéreket, hogy az októberben érvényes járványügyi rendelkezéseknek megfelelően vegyenek részt az alkalmon.

KÖTÉSZŐ
A világ lutheránus szemmel

cikkek
videók
podcastok

egyházi aktualitások
kultúra
teológiai témák
társadalmi kérdések

kotoszo.blog.hu

Harang eladó! Új öntésű, 725 kg, G hangú, füles. Érdeklődni: (06) 30/728-8161; www.harangontes.hu.

EVANGÉLIKUS Élet A Magyarországi Evangélikus Egyház lapja

Megjelenik kéthetente

E-mail: evelet@lutheran.hu • EvÉlet online: evangelikuselet.hu • Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu
 • Előfizetés: kiado@lutheran.hu • Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 06-20/824-5519.
 Szerkesztőségi titkár (hirdetési ügyek referense): BALLA MÁRIA (maria.ball@lutheran.hu)
 • Főszerkesztő: KÉZDI BEÁTA (beata.kezdi@lutheran.hu) • Hírszerkesztő: VITÁLIS JUDIT (judit.vitalis@lutheran.hu) • Olvasószerkesztő: DOBSONYI SÁNDOR (sandor.dobsonyi@lutheran.hu)
 • Korrektor: MÁTÉ TÓTH ZSUSZANNA (matetot@gmail.com) • Tervezőszerkesztő: SZABÓ DÁVID KÁROLY (david.szabo@lutheran.hu) • Rovatvezetők: BALLA MÁRIA – Oratio oecumenica (maria.ball@lutheran.hu), SZABÓNÉ MÁTRAI MARIANNA – A vasárnap igéje (mariann.matrai@lutheran.hu), HEGEDŰS ATTILA – Ifjúság (attila.hegedus@lutheran.hu), TAMÁSY TAMÁS – Új nap – új kegyelem (tamytam@t-online.hu), DR. ECSEDI ZSUSZA – Cantate (ezsu@lutheran.hu), KOVÁCS ELEONÓRA – Thesaurus (eleonora.kovacs@lutheran.hu), BODA ZSUSZA – Népszerű teológia, Evangélikus arcképcsarnok (bodaszuzsualutherkiado@gmail.com) • Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu), 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 06-1/317-5478, 06-20/824-5518 • Felelős kiadó: ANTAL BÁLINT, a Luther Kiadó igazgatója (balint.antal@lutheran.hu) • Nyomdai előállítás: PRIME RATE KFT. (1044 Budapest, Megyeri út 53.) www.primerate.hu; felelős vezető: DR. TOMCSÁNYI PÉTER • Árusítja a kiadó. • Terjeszti a Magyar Posta Zrt. Terjesztési ügyekben reklamáció a Magyar Posta Zrt. Hírlapüzletg telefonszámán: 06-1/767-8262 és a Luther Kiadónál. • INDEX 25 211, ISSN 0133-1302 (nyomtatott), ISSN 1787-0313 (online) • Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj beföldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyedévre 3900 Ft, fél évre 7800 Ft, egy évre 15 600 Ft, más európai országba egy évre 52 500 Ft, egyéb külföldi országba egy évre 61 400 Ft. A lap digitálisan is előfizethető a Luther Kiadó webáruházában. • Digitális előfizetés negyedévre 1950 Ft, fél évre 3900 Ft, egy évre 7800 Ft. Egy digitális lapszám ára: 450 Ft. • Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokot tudjuk az azt követő hónap elsejével regisztrálni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság. • Beküldött kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.
 • Címlapfotó: MAGYARI MÁRTON

ORATIO OECUMENICA

Istenünk, aki egyszülött Fiad engesztelő áldozatában mutattad meg szeretetedet irántunk, add, hogy egyedül benned bízunk, és reménységgel forduljunk hozzád könyörgésünkkel!

Könyörgünk azért, hogy igéd hallgatása gyümölcsöt teremjen életünkben. Ébressz szívünkben bűnbánatot engedetlenségünk miatt, és szereteteddel vezess új életre minket. Jézus Krisztusért kérünk...

Urunk, hallgass meg minket!

Könyörülj egyházadon. Vezesd és kormányozd Szentlelked világosságával. Adj bűnbánó népednek hűséges igehirdetőket és lelkipásztorokat. Jézus Krisztusért kérünk...

Urunk, hallgass meg minket!

Könyörgünk gyülekezetünkért is. Ajándékozz meg hittel mindnyájunkat. Ne engedd, hogy az evangélium világosságától elforduljunk, és a magunk kárhözatra vezető útját járjuk. Jézus Krisztusért kérünk...

Urunk, hallgass meg minket!

Adj kedvező időjárást, emlékezzél meg a betegekről, a szenvedőkről, a segítségre szorulókról, a természeti katasztrófák, a háborúk áldozatairól. Adj békét a mi időnkben! Gyógyítsd a betegeket, és rendelj segítőkész testvéreket minden szükségbe jutott embertársunk mellé. Jézus Krisztusért kérünk...

Urunk, hallgass meg minket!

Emlékezzél meg, Urunk, Jeruzsálem egykori pusztulásáról és az Ószövetség választott népéről! Add, hogy az üdvözítő Krisztusban ők is felismerjék a Messiást, és benne megtalálják a békesség útját. Jézus Krisztusért kérünk...

Urunk, hallgass meg minket!

Hallgass meg minket, Urunk, és fordulj felénk, mert nélkülöd árvák és elesettek vagyunk. Áldd meg a nyári vakáció utolsó napjait, hogy erőt gyűjtve kezdjük majd az új munkaévet. Hisszük, hogy amit hittel kérünk, azt meg is adod népednek itt a földön és egykor örök országodban is szent Fiad, a mi Urunk, Jézus Krisztus által. Ámen.

SZENTHÁROMSÁG ÜNNEPE UTÁN 10. VASÁRNAP – JN 9,24–38

Vakok és látók

Lelki vakság. A hit és a hitetlenség hatalmas küzdelme zajlik történetünkben a vakon született ember meggyógyítása kapcsán. Egyesek lelki értelemben vett vaksága nyilvánvalóvá lesz, míg a gyógyult ember a történet végére lelki értelemben is látást nyer. Kiderül az is, hogy van valami, ami veszélyesebb, pusztítóbb, makacsabb, mint a betegség, amelyből a vak meggyógyult. Ez a lelki vakság.

Ugyanakkor rá kell döbbernünk, milyen ára van annak, ha valaki egyszer csak meglátja Jézust, lelkileg is megnyílnak a szemei, és felismeri, hogy kivel is áll szemben. Ennek a történetnek az a tétje mindannyiunk számára, hogy látunk vagy nem látunk. Hogy vakok vagyunk, vakok maradunk, vagy megnyílnak a szemeink. Hogy megkeményedünk, vagy leborulunk Jézus előtt.

A probléma. A farizeusok számára az egész történet problémává válik. Ők nem megállnak, hogy dicsérjék és magasztalják Istent, mondván, hogy ilyen még nem történt. Nem az ember és a gyógyulása fontos számukra, hanem a probléma: ha ez így van, ha egy ember élete ennyire megváltozott, akkor mit kezdjünk most Jézussal. Bárcsak meg se történt volna a gyógyulás, akkor nem kellene szembenézni ezzel a problémával!

Ez az alaphelyzet: amikor valakinek az élete megváltozik körülöttük, amikor Isten hatalma nyilvánvalóvá lesz, akkor az ember annyit mond: bárcsak meg se történt volna. Vajon miért? Azért, mert valójában sohasem a helyzet válik problémává, hanem mindig Jézus. Nem fér bele a világnézetükbe, nincs pont a koordináta-rendszerükben, ahol helyet kaphatna ő.

Előre elhatározták magukban, hogy nem fogják elfogadni Jézust. Sem a tények, sem az emberek tanúsága nem győzheti meg őket. Eldöntötték, hogy Jézus bűnös, csaló, hogy félrevezeti a népet. Inkább letagadják a valóságot, és kiközösítik, kizárják a világból azt, aki az újat hozza eléjük, aki élő bizonyítéka Jézus jelenlétének.

A tét ez. Amikor Jézus megjelenik, és megszólít bennünket, hogyan állunk hozzá? Jézus vagy az egész életünknek az alapja, a kezdete, a vége, a meghatározója, vagy nincs helye az életünkben. Ez valóságos fenyegetettség ránk nézve: hogy átalakít mindent, hogy egészen új gondolkodásmódra, új életre hív. Ahol Jézus megjelenik, ott minden mássá lesz, vagy ha valaki az ő szavára, hívására, bizonyítékaira, jeleire újra és újra nemet mond, akkor ezt kell hallania: „Ha vakok volnátok, nem lenne bűnötök, mivel azonban most azt mondjátok: látunk, megmarad a bűnötök.” (Jn 9,41)

”

Látni egyre világosabban. Történetünk másik felvizont éppen arról beszél, hogyan nyílik meg a szemünk, hogyan látjuk meg Jézust. A vakon született ember lenézett, mellőzött, félretett ember volt a gyógyulása előtt. Valahol koldult, teher volt a szüleinek. A meglepő az, hogy ez a megalázott helyzet végig megmarad. Hiába nyerte vissza a látását, mindenki elmenekül mellőle.

ANDREI NIKOLAJEVICS MIRONOV: A VAK MEGGYÓGYÍTÁSA

Nem kötelező színt vallania Jézus mellett, mégis megteszi. Egyre nehezebb helyzetbe kerül a hit útján Jézus miatt. Nemcsak Jézus kegyelmében részesül: meggyógyul, hanem Jézus sorsában is osztozik: ellene fordulnak. Minden lépésnél vállalja azt, aki meggyógyította. Egyre fenyegetőbb a helyzete, közben mégis egyre inkább megnyílnak a lelki szemei.

A történet elején még csak azt mondja Jézusról, hogy egy ember, aki meggyógyította. A történet közepén azt mondja, hogy próféta, Isten embere. A történet végén azt mondja: Istentől van ő, Isten Fia – ezért kiközösítik.

Gyökössy Endre fogalmazta meg így: „Sokszor ki kell esnünk valahonnan, hogy Jézus karjaiba hulljunk.” Jézus valahogy mindig megkeresi azt, aki kihullott, akit kiközösítettek. Megkeresi azt, aki azért van egyedül, mert Jézusért fenyegették. Soha ne gondoljuk, hogy Jézus középen van, az erősek, a hatalmasok, a befolyásosok, a gazdagok, az egészségesek között. Jézus mindig a periférián van, a kiszorultak, a gyengék, a megtörték, az erőtlenekek között. Bárcsak vallanánk magunkat vaknak, hogy meggyógyulva, leborulva imádhassuk őt!

■ VERASZTÓ JÁNOS

Imádkozzunk! Uram, te tudod, hogy vak vagyok, kérlek, nyisd meg szemem. Ámen.

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (augusztus 21.) *Ne tartsatok vissza, hiszen az Úr szerencsésé tette utamat!* 1Móz 24,56a (ApCsel 8,36; Mk 12,28–34; Róm 11,25–32; Zsolt 59) Olyasmi kerül elénk rögtön a hét elején, amit nem szoktunk Istenhez kötni: a szerencse fogalma. Itt mégis egy mondaton belül olvasható a kettő. A szerencse itt az, amikor maga a mindenható Isten segíti meg az embert. Amikor az ember megérzi, hogy azon az úton, amelyen jár, maga az Úr van vele. Adja Isten, hogy ezen a héten minden napon érezzük, hogy Isten szerint szerencsés az utunk!

Hétfő (augusztus 22.) *Urunk, Istenünk, benned reménykedünk...!* Jer 14,22b (Zsid 4,16; Róm 11,1–6[7–10]11–12; 1Krón 16,23–43) Jeremiás, bár tudja, hogy milyen a nép, hogy elhagyta Istenét, és a bálványokhoz fordult, mégis könyörög értük: Isten ne hozza rájuk az ígért veszedelmet. Ennek a hosszú közbenjáró imának ez a mondat a lezárása. Tanuljunk ma Jeremiástól: bár látta a sok rosszat, mégis tudott a népert imádkozni, és hitt abban, hogy előbb-utóbb odatérnek Istenükhöz. Ez legyen előttünk példaként: imádkozzunk mindazokért, akik távol vannak tőle, és rendíthetetlenül higgyük, hogy Isten az ő szívüket is meglágyítja, és mindenki megérti, mi mindent tett értük a teremtő, megváltó, megszentelő Isten.

Kedd (augusztus 23.) *Ahol az Úr Lelke, ott a szabadság.* 2Kor 3,17 (2Móz 20,2; Ézs 51,1–6[7]; 1Krón 17,1–14) A mai ember egyik nagy kincse a szabadságeszménye. Sokan azt gondolják, hogy a szabadság az, amikor senki nem mondja meg, hogy mit tegyünk. Ezért a keresztyénségre azt mondják, hogy az egyfajta börtön, amelynek az előírásai miatt az ember nem lehet szabad. Pál apostol ennek mond ellent, amikor rámutat: a Szentlélek, aki Krisztus közelébe hívja az embert, nem korlátoz, hanem éppen megadja, hogy az ember szabad legyen mindentől, ami a világban gúzsba köt. Mert Krisztusban éppen a mindent megkötő bűn rabságából szabadultunk meg, hogy érte és általa mint Isten gyermekei szabadon élhessünk itt a földön, és majd ott legyünk nála a mennyek országában.

Szerda (augusztus 24.) *Tágas téren járok, ha a te utasításodat keresem.* Zsolt 119,45 (Róm 8,37; Jn 4,19–26; 1Krón 17,15–27) Mintha az előző napi gondolatot folytatná mai igénk, ez a több ezer éves zsoltár. Ebből is látszik, hogy az Isten szerinti élet soha nem a korlátozásokról szól. Isten mindig csak azt akarja, hogy követői örömmel éljék az életüket, a hitet, a benne való bizodalmat pedig úgy éljék meg, mint valami ajándékot. Egy olyan lehetőséget, mint mikor az ember egy régi városban a sok kis utca, sikátor után kiér egy tágas helyre, egy

térre, ahol már nincsenek falak, amelyek körülvesznek, csak a tágasság, a fény, vagyis Isten maga. Adja meg Urunk, hogy tudjuk a mai napunkat ilyen felszabadultan élni, és tudjunk örülni, hogy Isten megváltott gyermekei lehetünk.

Csütörtök (augusztus 25.) *Én pedig Istenhez kiáltok, és az Úr megsegít engem.* Zsolt 55,17 (2Kor 1,10–11; Róm 11,[13–16]17–24; 1Krón 18,1–17) Ez a mondat az Istenben való bizalomról szól. A zsoltár szerzője pontosan tudja, hogy Isten nem hagyja el. Ezért hozzá kiált, tőle várja a megoldást. Olyan jó lenne tanulni ebből az ősi mondatból! Hiszen mai emberként oly sok mindenbe vetjük bizodalunkat, amelyekkel be akarjuk magunkat így-úgy biztosítani. Keresztyén emberként olyan jó lenne megtanulni és újra és újra megélni, hogy csak Krisztusba vessük bizodalunkat! Hiszen ő mindent megtett értünk: elhozta a bűnök bocsánatát és az örök életet. Adja Isten, hogy soha ne feledjük: Krisztusra mint szilárd alapra építhetjük az életünket, mert ő velünk van most és életünk minden napján.

Péntek (augusztus 26.) *Énekeljétek az Úrnak, áldjátok nevét, hirdessétek szabadtársát mindennap!* Zsolt 96,2 (Kol 3,16; Ef 2,11–18; 1Krón 19,1–15) Az evangélikus egyházat régen éneklő egyháznak is nevezték. Népdalkincsünkben is minden lelkiállapokra van egy-egy dal. Mára sajnos népdalainkat elfeledtük, egyházi énekeink nehézkesen hangoznak. Pedig az énekek mind a szövege, mind a dallama magával tudja ragadni az embert. Amikor éneklünk, teljes mértékben az énekre kell koncentrálnunk. A zsoltáros ezt jól tudta, azért is szólít fel: Istent igazán dicsérni, az ő csoda dolgait hirdetni csak énekszóval lehet. Énekeljünk hát, és hirdessük: megváltotta Isten az ő népét!

Szombat (augusztus 27.) *Hű az, aki elhív erre titeket; és ő meg is cselekszi azt.* 1Thessz 5,24 (Zsolt 40,12; 5Móz 4,27–35[36–40]; 1Krón 19,16–20,8) Az apostol lelkesíteni akarja a gyülekezetet: Isten nem hagy magunkra minket. Talán néha úgy látszik, talán néha nem látjuk, nem értjük, hogy mi is történik, de az ő hűsége soha nem lankad az ember, az ő megváltottja felé. Azt is tudja azonban az apostol, hogy ezt újra és újra el kell mondani az akkori és a mai gyülekezet tagjainak, mert a hit sokszor ingadozik. Ezért szól ma hozzánk is a biztató apostoli szó: Isten hűséges mindig, mely hűség bizonyítéka éppen a keresztség, a Krisztusban kapott kegyelem. Segítsen Isten, hogy soha ne inogjunk meg abban, hogy ő hűséges, és mindig mindent a javunkra tesz.

HANGSZERES LUTHER MÁRTON-PÓLÓK!
Megvásárolhatók üzletünkben vagy a webáruházunkban

EPOT 2022

EVANGÉLIKUS PRESBITEREK ORSZÁGOS TALÁLKOZÓJA

2022. szeptember 24.

2022-ben ismét megrendezik az evangélikus presbiterek országos találkozóját. Az eseményre nem csupán a presbitereket, hanem az egyházközségek és intézmények vezetőit, munkatársait és mindazokat várják, akik valamilyen formában felelősséget és feladatot vállalnak egyházunk építésében.

10.00–10.15	Nyitóéneklés
10.15–10.30	Megnyitó, köszöntő
10.30–11.05	Bibliatanulmány: Megszámláltatunk...
11.05–11.15	Éneklés
11.15–12.00	Panelbeszélgetés a bibliatanulmány kérdéseiről
12.00–13.15	Ebédszünet
13.15–14.30	Szekciók öt teremben
14.30–15.30	Szünet, „lehetőségek piaca”, zenei program
15.30–17.00	Úrvacsorás istentisztelet

Időpont és helyszín

2022. szeptember 24., szombat, 10–17 óra

Hungexpo, C pavilon (Budapest X. ker., Albertirsai út 10.)

**Részletes program és
további részvételi információk**
evangelikus.hu/epot-2022